

195

CATALUNYA

REVISTA D'
INFORMACIO

EXPANSIO
CATALANA

Balaguer, últim baluart de
la dinastia autènticament
catalana. Amb el riu Segre
i l'Església parroquial de
Sante Maria.

(Dibuix de Lluís Novaya)

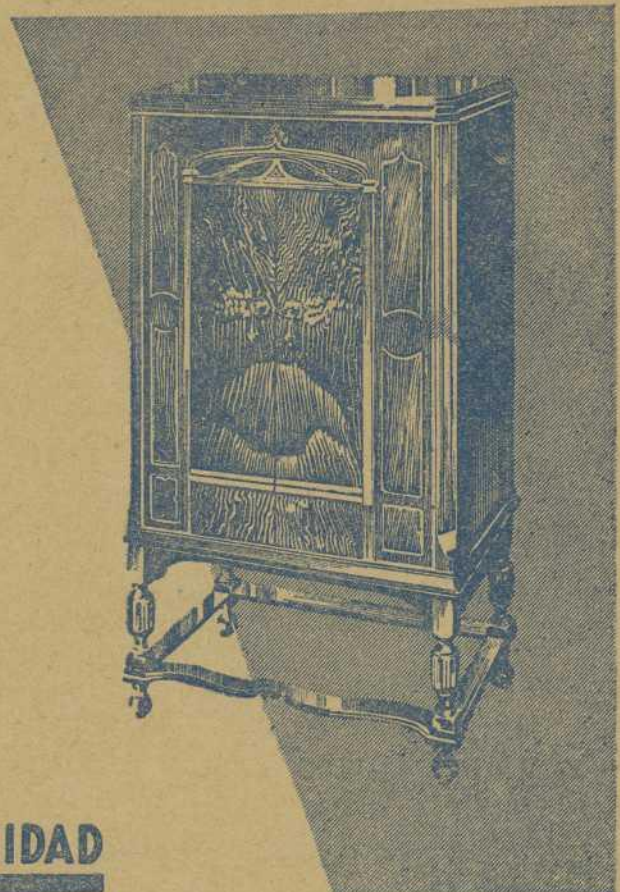
JULIOL
1931
50 cts.

-2
093

74

**Informar-vos, Ins-
truir-vos, alegrar
la vostra llar,
emplenar les hores bui-
des, colorir els dies gri-
sos, entonar l'ànim i
dissipar la soledat:
hen's-aci la missió del
receptor de radio.**

A plaços, si ho desitgen, a
la central i sucursals de la

Compania
HISPANO-AMERICANA DE ELECTRICIDAD
CHADE

La Casa de los Tornillos

ALUMINI, LLAUTÓ, ARAM, ESTANY
EN XAPES, BARRES, CANONS, ETC.

Caragols de ferro i llautó per Metalls, Fils d'Acer, Mendrils i Mandrins.

Pedres d'Esmeril, Volanderes Grower, Boixes, Perns, i altres artefactes del ram.

**CARAGOLS, VISOS I FEMELLES
D'ACER PER A CAMIONS, OMNIBUS
I AUTOS nord-americans, anglesos
i europeus.**

Tot el que és necessari
per
FORADAR, ROSCAR I AJUSTAR

SARMIENTO 1599
cantonada
MONTEVIDEO
U. T. 38 Mayo 1353
38 Mayo 6799
Coop. T. Central 1290

JOAN RUSSINYOL
BONS AIRES

La Panificadora "EL MORTERO"

Panaderies, Confiteries, Pasteries
— de —
FABRE I MONTSERRAT

Casa central:
SAN JUAN 1269-71 — B. AIRES
U. T. 23, B. Orden 7087—C. T. 131, Sud

Casa a Bernal: Zapiola 52 al 60
U. T. 171, Bernal — C. T. 36, Quilmes

SUCURSALS:
9 de Julio 87 — C. T. 6, Quilmes
Crámer 265

Casa a Quilmes:
Rivadavia 349, cantonada Mitre
U. T. 192, Quilmes

Sucursal a Wilde.:
Av. San Martín 5561

Repartim a domicili matí i tarda

TALLERES GRAFICOS "DAMIANO"
ZEA & TEJERO

Revistes, Catàlegs, Bicromies,
Tricromies, Treballs comercials
en general. — Impressors de
"CATALUNYA".

CORRIENTES 439 U. T. 31, 2952

LLIBRES

DIARIS I REVISTES
Publicacions Catalanes

—
**NOVETAT EX-
TRAORDINARIA**

**CATALUNYA
DESCOBRIDO-
RA D'AMERICA**

per R. Carreras i Valls

. \$8.50
\$0.25

Rafael Valls
ADVOCAT

Diagonal Sáenz Peña 628, 29.
U. T. 38, Mayo 8898

"EL RUI"

Fundado en el a
TALLER DE LAVADO Y

TACUARI 439

B.P. de Soria

61116489
D-2 23093

os Aires

ñoja 1889

REDACTOR-EN-CAP
R. ESCARRA

DIRECTOR
LL. MACAYA

SECRETARI
J. GRAU ELIES

PUBLICACIÓ MENSUAL CATALANA DE BUENOS AIRES - ALSINA 429 - JULIOL 1931

REFLEXOS

PER JORDI D'ARGENT

L'INSTINT POPULAR. — És indubtable que les repetides consultes al cos electoral de Catalunya, durant els mesos d'abril, maig i juny darrers, han palesat un canvi complet de la configuració política de la nostra terra. Davant la sorpresa i l'astorament de molts capdavanters dels nostres partits, de molts homes avetsats al jeroglífic i a l'endevinalla que hi ha sempre en una democràtica palestra comicial, i davant l'estupefacció meravellada de moltíssims catalans que, exilats de llarg temps ençà, no havem pogut apreciar d'aprop la transformació interna que ha anat co-avant el nostre poble durant els anys malastrucs d'intemperància pretoriana, les eleccions realitzades — sobre- tot les eleccions parlamentàries per a les Corts d'Espanya, — han fet l'efecte, com ha dit un selecte escriptor, d'una pluja immensa de

vots extremistes, que ha submergit Catalunya sencera sota un vertader diluvi d'esquerres, anorreador de les velles organitzacions polítiques catalanes.

Enderrocats els antics estaments de la nostra democràcia, tot just en formació incipient, gairebé caòtics, els nous conglomerats, superada del tot per esdeveniments inesperats la situació política, el poble català ha estat cridat una i altra vegada a manifestar-se tocant els problemes més fondos de la seva personalitat nacional, en una forma tan transcendental i històrica que de la seva resposta potser havia de dependre — com en cap altra avinentesa d'ençà de la implantació del sufragi — tot l'esdevenidor polític, econòmic i social de Catalunya... I el nostre poble ha respost de primer entuvi amb

“un sol crit i una sola veu”: *Macià!* I aquesta resposta l'ha re-

petida cada volta amb més fermesa i amb més convicció i amb més imperatiu. Malgrat els perills de tota mena que podien congriar-se a l'entorn d'aquell mot de tempesta — des de Madrid contra la personalitat política catalana i des de Barcelona contra l'estructura econòmica i social de Catalunya — malgrat els advertiments dels homes i dels partits més experimentats i de més seny, malgrat les coalicions electorals més heterogènies, malgrat les confabulacions i els entrebancs de tota mena que s'han oposat a la cursa triomfal del President de Catalunya, el poble ha votat sempre per Macià i ha simbolitzat en ell les nostres aspiracions seculares de llibertat i d'autonomia.

Cal reconèixer que l'instint solament, l'instint més abrivat i despert, ha estat guiatge segur del nostre poble, per damunt, potser, de tota lògica, de tota reflexió entenimentada, de tota política exclusiva de partit o de capelleta. Ha estat una riuada gegantina que s'ha emportat segurament moltes coses venerables i d'actuació meritíssima, però que és capaç també de fertilitzar novament i abundantament les terres catalanes. Si no hagués estat aquesta exaltació altívola, desafiadora, del nostre poble entorn de Macià, estem segurs que, hores d'ara, les reivindicacions catalanistes, l'Estatut, la mateixa Generalitat, haurien passat — empesos grollerament des de Madrid — a la categoria de les coses arreonades i a l'enyorança de les il·lusions esvanides pel desengany irreparable... Beneït instint popular que, contra nosaltres mateixos, has sabut fer ascendir Catalunya arran de l'assoliment del triomf!

LA FONT DELS CATALANS. — S'alça ja, majestuosa i gràcil, a un dels parcs més discrets de Buenos Aires, casta en la seva nuesa, senzilla i bíblica en la seva actitud, la dona catalana sublimada pel gran Llimona, testimoniatge de l'agraïment dels catalans a l'Argentina. La Font sembla així fer de resposta als monuments que Buenos Aires aixecà a Matheu i Larrea... Només trobem a mancar un altre monument al cantor de la nova Nació: a Blai Parera, l'autor de l'Himne Argentí. Catalans i argentins: honorem-lo ben aviat!

SUMARI

Reflexos, per Jordi d'Argent. — Llibres, llibres, llibres, per J. Torrendell. (Dibuix de Macaya). — Agonia de les Sirenes, per Gracia B. de Llorens. — Dues germanes i un amic, per J. Grau Elies. (Dibuix de Macaya, fill). — Pel nostre idioma. — Salvador Albert. (Dibuix de Sanfeliu). — La inauguració de la font dels catalans. — La propaganda electoral a Barcelona. — Cròniques catalanes. — Escola de Mar de l'Ajuntament. — El ferrocarril aeri de Sant Sebastià a Miramar. — La vall d'Aran. — L'escultor Llimona, per Ramon Canals. — En el Parc de la Ciutadella. — La processó marítima de de Santa Cristina de Lloret de Mar, per Lluís Beltran i Pijoan. — Sant Roc, patró de la plaça Nova, per J. Farran i Moyoral. — La llebra vidua, per M. Bandranas Palà (Dibuix de Sta. Berta). — Glossari de l'Hora Catalana. — De la nostra collectivitat. — Noticiari de Catalunya. — Portada, per Lluís Macaya.

6487

D-2
23093

LLIBRES, LLIBRES, LLIBRES!

“CATALUNYA I LA REPUBLICA”

OBRA de palpitant actualitat és la que ens ofereix En Rovira i Virgili. Util i orientadora. Bona part d'ella conté els textos dels projectes, programes, bases, conclusions i estatuts que des de 1873 han discutit i aprovat federals espanyols i autonomistes catalans, sense excloure les reformes proposades pels parlamentaris l'any 17 al Codi Constitucional, referents a estructuració autonòmica de l'Estat. Per aquest cantó, tal recull de documents ja fóra per ell tot sol interessant i pràctic. Però és que tan oportuna col·lecció de textos ve precedida d'un assaig sobre el moment polític, la doctrina federal i les solucions més favorables a Catalunya dintre l'Estat espanyol.

Perquè el notable publicista en son estudi dóna per admès que la majoria dels catalans senten la necessitat de fondre llur independència pairal i la convivència cordial amb la resta de la Península. “Els catalans demòcrates — diu — hem de reconèixer avui que Catalunya ha manifestat la seva voluntat d'arribar a una solució de concòrdia”. Troba que pel camí del republicanisme, Catalunya, en aquests últims mesos, s'ha reespanyolitzat; hi ha avui a Catalunya una sincera solidaritat amb la República Espanyola. “No dubto—afegeix,—que Catalunya vol viure unida a Espanya, i, ens plagui o no, hem d'acceptar aquest fet, i amb això fem honor al principi democràtic de l'autodeterminació”. I conclou: “aquelles velleïtats independentistes de deu anys enrera, s'han esvaït dins el nou ambient republicà”.

Presa aquesta actitud d'absoluta sinceritat, l'admirable historiador no s'amaga de reconèixer que el nostre poble sent més aviat el republicanisme que la catalanitat. “El nostre poble no té encara tot aquell gruix de consciència pròpia que ha llançat altres pobles a les grans aventures de la llibertat. El nacionalisme profund, complet, a Catalunya és patrimoni d'una selecció, però no ha entrat prou dins l'ànima popular”.

Cal, doncs, que el catalanisme perseveri en l'esforç de la seva missió. Molts han cregut que, constituïda la Generalitat i establerta la federació amb totes les seves conseqüències — si això s'aconsegueix—hauria arribat l'hora de llicenciar l'exèrcit catalanista. Lluny de tal creença, Rovira i Virgili afirma que l'autonomia de Catalunya no serà “la meta del catalanisme; ans bé, serà un punt de partida per a la nacionalització de diverses branques de la nostra vida material i espiritual”. Naturalment; car es cosa comprovada que “l'adveniment de la llibertat política del nostre poble trobarà tota una multitud de gent

catalana sense idea ni esment de l'ànima i de la història de la nació; trobarà la majoria dels catalans llegint periòdics escrits en llengua castellana, i escrivint en castellà llur correspondència i llur documentació privada, industrial i comercial; trobarà el cap i casal de Catalunya i quasi totes les altres poblacions catalanes plenes de rètols i plaques i cartells escrits en una llengua que no és la pròpia...”. Vol dir que si no cal l'esforç combatiu contra un Estat opressor, mancarà vèncer les rutines individuals. I quelcom més, segons fa observar Rovira puntualitzant bé un sector amplíssim de l'opinió catalana. “Fixeu-vos només en les masses obreres; llegiu els documents de la C. N. T. (Confederació Nacional del Treball), i compa-

fos ben catalana, seria un mal moment per al nostre poble; significaria una recaiguda en la vella malaltia de la desnacionalització”.

I aquesta actitud es doblement imprescindible per quant símptomes hi ha que inclinen a sospitar una resistència espanyolista a l'Estatut català. Es temble el concepte de la sobrerania indivisible, tan arrelat fóra de Catalunya i fins a dintre en sectors del vell republicanisme, ara absolutament engrescats amb la conquesta del nou règim. Per damunt d'aquesta opinió endarrerida, en Rovira aixeca ben alta la bandera de la pàtria i reclama la convicció dels ben orientats, per tal de conduir al nostre poble cap al principal ideal de Catalunya. Això com a únic centre de totes les energies. “Al voltant d'aquest centre, dins el cercle col·lectiu de la terra nostra, hi pot haver—i és convenient que hi hagi—tots els sectors, a dalt i a baix, a la dreta i a l'esquerra. Sectors i posicions, tants com vulgueu. Però centre, només un. El centre espiritual propi del nostre poble ha d'ésser l'ideal de la nació”.

No és que l'eminent publicista pensi que aquest ideal ha d'ésser portat íntegrament al projecte de la nostra constitució. De cap de les maneres. Pensa, per una banda, que no es factible la Confederació hispànica dels Estats nacionals. De fer-se hauríem de témer un ràpid i sorollós fracàs. La solució millor serà la d'obtenir la facultat de que els pobles peninsulars puguin constituir-se en Estats autònoms sense haver d'esperar la federació total; fórmula pràctica anàloga a la de les mancomunitats. Aquest camí fou ja senyalat per l'Assemblea de Parlamentaris de l'any 1917. Es volia establir la diferenciació entre les evidents nacionalitats i les regions sense esperit col·lectiu.

Hem de fugir, doncs, d'una igualtat que fóra ridícula i perjudicial als conjunts que no tenen aspiracions; tampoc, però, ens convé un Estatut definitiu, capaç de indignar als enquistats. És preferible anar eixamplant i ascendint. Són els fets més que les teories, els que manen. “Quan en un Estat es passa d'un règim unitari a un règim federal sense una prèvia dissolució efectiva de la unitat, el pur camí de baix a dalt no és gaire avinent. Pel camí invers pot arribar-se al mateix resultat de delimitació de funcions”.

Completament d'acord. L'estudi de Rovira i Virgili és l'obra d'un intel·ligent doctrinari i d'un assenyat polític, que sent tota l'idealitat de la seva pàtria i, a l'ensens, domina la realitat de l'hora; conseqüentment, exposa la conveniència de seguir el camí més pràctic per obtenir la suprema aspiració nacional, sense necessitat d'entossudir-se en solucions plenes d'es-

ANTONI ROVIRA I VIRGILI
(Dibuix de Macaya, fill)

reu-los amb la posició dels obrers de Flandes, Txecoslovàquia o Polònia; entre les masses obreres catalanes no hi ha gaire consciència nacional, i això que s'ha guanyat força en aquest sentit”.

Hi ha més encara. Hi ha un nucli molt dens — precisament d'intellectuals, i multituds exclusivament republicanes — que premen aquests dies per no destorbar la situació del nou règim espanyol. Els demòcrates es declaren més amants de la llibertat de l'home que de l'autonomia col·lectiva. Avantposen el dret individual a la sobrerania ciutadana. Exigeixen l'apaibagament del catalanisme davant l'empenta republicana. No! “Exalçar la idea republicana, està bé. Deprimir o arreconar la idea catalana, seria un mancament i un error... Una hora republicana que, a Catalunya, no

culls. Jo dic més: tinc per grossa equivocació l'entretenir-se ara en discussions polítiques a les Corts Constituents, discussions aferrissades, absolutament alienes al nostre plet primordial. Aquestes actituds dels diputats esquerristes, que circumstancialment representen la majoria catalana, si no catalanista — i aquest és un mal ben perillós — podrien conduir a situacions desagradables, contraproduents també, fàcils a controvèrsies interiors que ens treurien força, prestigi i raó. A la mateixa Catalunya hi ha més ciutadans tombats a la República que a la nostra llibertat, si aquesta importa un perill pel nou règim o pel sossec públic. I a la península hi ha més anticatalanistes que antirepublicans; hi ha més gent disposada a acceptar la República a Espanya que l'autonomia a Catalunya. "I això — conclou el nostre autor — no té res d'extraordinari, perquè és més profund el canvi que cal per constituir una Catalunya autònoma, que cal per substituir la monarquia amb la República". Afegeixo que és cosa sabuda l'importància que dins l'humana condició comporta la simpatia o antipatia establerta entre les persones o conjunts socials que han de resoldre qüestions de transcendència. Enverinar els esperits és tot el contrari de cercar la cordialitat de relacions.

Confesso amb gust que he trobat admirable l'assaig de Rovira i Virgili. Tot ell és d'una visió acabada de la teoria federalista i de la posició actual de Catalunya davant d'una Espanya de reduïda comprensió, inflada de conceptes falsos, apassionada i recelosa. Temo — diu encara el nostre publicista il·lustre — que haurem de fer un altre esforç per espantar els fantasmes de l'Espanya castellana. Raó demés, repetim, per a no embarcar-nos de cop i volta en debats que no toquen al nostre plet fonamental.

Altres punts de conducta política exposa l'autor clarivident de *Catalunya i la República*, la lectura dels quals recomano als habituals lectors amb el major interès.

J. TORRENDELL.

F. B. M.

El vol. I dels *Annals*, de Tàcit, porta el núm. 47 del conjunt d'autors grecs i llatins. El text revisat i la versió són del doctor en lletres Ferran Soldevila. Aquest tom, com tots els altres, comença amb una llarga Introducció, on el traductor parla amb mètode i competència del títol, extensió, contingut, data, valor històrica i literària, manuscrits i edicions dels *Annals*.

Aquest volum conté els dos primers llibres de l'història de Roma des d'un pòe abans d'August fins a l'any dinou de la nostra Era. Tant per l'original com per la traducció, resulta interessant i agradable la primera part de l'obra de P. Corneli Tàcit.

"TELA DE SOMNIS"

En Millàs-Raurell, en triar per a la seva novel·la el títol, s'ha sotmès més que a la natural sintetització de l'argument, a la tendència retòrica de l'obra; estètica novel·la que encetà sistemàticament l'escriptor francès Proust amb obsessió de doctrinari, i que posteriorment ha alleugerit i embellit l'anglès James Joyce. El mòdul artístic consisteix en fer parlar o pensar el protagonista, i la finalitat literària obeeix al desig de penetrar millor la realitat pròpia, sense deixar el més íntim recó de l'ànima, on guarda les seves sensacions i les impressions que li marquen els altres. Memòria intensa! Sí, bona memòria, que sempre fa del personatge tan

J. MILLÀS RAURELL
(Dibuix de Macaya, fill)

privilegiat, una figura de relleu i fins extraordinària.

Qüestió de records, doncs, més que somnis. Potser sí; si és que els somnis no són records trabucats pel més pregon subconscient, sense el control racional. L'autor, però, s'ha volgut atènyer a la frase shakespeariana: "Som de la mateixa substància que forma els somnis i la nostra fràgil crida és voltada d'un somni". Encara que Alcía està ben desperta i fins es fixa en les coses i les persones que la rodegen, i tota l'història que refà interiorment, es l'història de la seva vida mateixa.

Ella, l'heroïna, es troba avui asseguda davant la taula d'un cabaret elegant. De primer autuvi, es distreu amb un joc que

li plau: endevinar la personalitat dels circumdants. De sobte s'assèn vora d'ella una dona jove, rossa. Aquella cara li és coneguda, molt coneguda. Tarda a descobrir-ho. És igual a ella, d'una semblança impressionant. Però no a l'Alcía d'ara, clivellada de soles dissimulats per la *toilette*, sinó la de molts anys enrera. I s'inicia el descapdellament del seu pasat...

Es la tragèdia de la dona ja madura que s'enamora i es casa amb un home molt més jove que ella. Ella, rica; ell, pobre, pianista amb condicions d'ésser, anys a venir, un concertista de nom. Encara no han posat terme a llur viatge de nuvis, que realment s'allarga per tal de no tornar aviat a Barcelona, on Alcía tem l'encontre de parents, amics i, sobre tot, amigues jovençanes, quan ja sorgeixen les circumstàncies naturals que porten al músic cap a les distraccions sentimentals i que omplen de temences el cor de la pobre enamorada. I tota la resta del calvari imaginable, fins arribar a l'abandó que ella suporta desesperadament...

Jo no estic convençut que la admirable categoria de *Tela de somnis* sigui deguda totalment a la modulació novel·lística triada. Més aviat aquesta expressió respònd a un corrent de modernitat dels centres literaris més avançats. En concepte meu, igualment notable hauria estat la creació de Millàs-Raurell executada en la forma descriptiva clàssica, cada dia més sensibilitzada i fina. Prova eloqüent d'aquesta creença la trobem a les primeres planes del llibre, on encara Alcía no ha iniciat el seu llarg monòleg interior. La narració comença àgil, precisa i guspirejant. L'entrada al *music-hall* és impressionant, i aguda la primera presentació psicològica de l'heroïna. Qui té l'habilitat de contar tan bellament i sòbria, bé pot continuar la tasca amb la seguretat del reiximent. I ja avançada la monologació també descobrim trossos descriptius veritablement admirables, a voltes impropis de una dona que, segons anteriors fets, no podem calificar de observadora excepcional.

Potser sigui aquest un dels defectes de tal forma de la novel·lística moderna. El que pensa o recorda, resulta, a vegades, en el recontament, superior a l'idea que ens formem d'ell pels actes de la seva vida. En sab massa. Coneix massa els secrets de l'estètica. Sembla, llavors, que l'autor dirigeix la màquina rememoradora. Si fossin memòries personals, diríem que el literat li mou la ploma.

Tot això és dit — i ho he volgut dir — en alabança de Millàs-Raurell, que ha escrit una novel·la magnífica dins el mòdul de la darrera hora: la vida pròpia recordada per un mateix. És clar que hi ha moments que aquesta forma literària condueix a una situació d'exaltament poemàtic, ple de vibració sentimental, perquè sempre farà gros i punyent efecte la nar-

ració viva de la mateixa persona. Però, i si l'autor no en sabés tant com l'autor privilegiat de *Tela de somnis*?

"EL PACTE DE SAN SEBASTIAN"

M. Carrasco i Formiguera ha recollit en un bonic opuscle part de la seva conferència donada a l'Ateneu Barcelonès poc temps després de tornar de la ciutat donostiarra, on es celebrà el memorable pacte, dit de San Sebastián, i uns comentaris escrits, proclamada ja la República.

Estricta la narració i entusiastes les consideracions posteriors, el llibret de Carrasco es fa llegir amb gust i molt d'interès. La seva lectura obra una expectativa emocionant, a l'endemà de les votacions nodrides que executa el nostre poble en favor de l'Estatut, el qual, segons el pacte, ha d'ésser sotmés a l'aprobació sobirana de les Corts Constituents. L'autor, que assistí a la reunió de San Sebastián, espera "de les democràcies espanyoles el gest de comprensió que ha iniciat ja amb tant d'encert el govern provisional de la República".

BIBLIOTECA UNIVERS

Amb quatre interessants volums s'ha enriquit darrerament la Biblioteca Univers: *La paradoxa del comediant*, de Diderot; traducció d'Enrie Lluelles;

Afrodita, de Pierre Louis; traducció de D. Guansé i A. G. Salesas;

La senyoreta Elsa, de A. Schnitzler; traducció de Joan Alavedra, i *Fanny*, de Carles Soldevila.

Aquest darrer títol correspon a la novel·la catalana de què ja tenim parlat en aquesta secció amb l'elogi que té ben meregut. Aquesta edició és la tercera, tercera popularíssima, que ningú podrà deixar de llegir si n'hagués fet qüestió de preu.

La Biblioteca Univers fou pensada i realitzada per a abaratir els llibres bons i cars.

DIARIS, PERIODICS I REVISTES

El número 24 de *Criterion* conté el següent interessant sumari:

Joan P. Manyà, Psicofisiologia del talent; doctor Albert Bonet, prevere, El determinisme luterà; P. Romuald Bizarrí, Crítica della morale kantiana; J. Soler i Pla, Història de la filosofia catalana; Notes i controvèrsies; Josep Maria Planes, Crítica i geometria; J. B. Manyà, Gnoseologia i escolasticisme; M. Massana, Enllà del bé i de la seva estructura: De Anima: Psicologia i ciència.

Hem rebut d'intercanvi les següents publicacions:

El Matí, diari catòlic català, un dels més ben escrits de Catalunya; *Revista Musical Catalana*, portaveu de l'Orfeó Català; els humorístics i antics setmanaris republicans *La Campana de Gràcia* i *L'Esquella de la*

Torraxa; el popular setmanari per a infants *El Patufet*; *Revista de l'Orfeó Gracienc*; *Automòvil*, i *Gaceta de las Artes Gráficas*, revistes gremials de Barcelona; *Avant*, periòdic republicà valencianista, de València; *Valencia Atracción*, organ de l'Atracció de Forasters de València; el diari *El Pla de Bages*, de Manresa; *Pla i Muntanya*, de Balaguer; *Temps Nous* i *El Baix Penedès*, del Vendrell; *Baix Empordà*, de Palafrugell; *El Llamp*, de Gandesa; *Vida Tortosina*, de Tortosa; *La Dança Més Bella*, de Figueres; *Contemporáneos*, excel·lent revista mexicana d'art i literatura; *El Llo-*

AGONIA DE LES SIRENES

(De Leopoldo Díaz).

A les riberes de Tholé
les veus arriben apagades
de tres sirenes; agonitzen,
entre l'escuma d'or i nacre.

Es el cabell de la primera
així mateix que mel i ambre,
i els seus ulls són, mig aducant-los,
profunds, talment com les maragdes.

Porta en els rinxols, la segona,
entreteixides, verdes algues;
un si és no és oberts els llavis;
humides, tal dues magranes.

De la tercera són les trenes
com dues roges flamarades;
el seu somriure és fondo filtre
que, silenciós, tot embriaga.

I totes tres moren, amb l'últim
trist sanglotar de les llurs flautes;
car a la mar, sords al cant d'elles,
varen fugir, lívids, els nautes.

Gràcia B. de LLORENS, trad.

bregat, de Pobla de Lillet; *Clar i Net*, de Girona; *La Tramontana*, revista regionalista de Perpinyà; *Portucale*, d'Oporto; *La Dona Catalana*, revista catalana de la moda i de la llar; *Revista del Centro de Arquitectos*, *Claridad* i *Brújula*, de Buenos Aires, i *Orto*, de Cuba.

També hem rebut un interessant opuscle, *Del nostre excursionisme*, del senyor F. Pujol i Algueró.

Cal comentar el nombre extraordinari de *La Gralla*, de Granollers, commemorant la sortida del número cinc-cens, magníficament reeixit. En el nombre passat de CATALUNYA no ens vàrem poder estar de copiar-ne els articles que acompanyaven la plana dedicada a les comarques, com a síntesi de l'entusiasme que arreu de Catalunya ha produït el canvi de règim.

NOTA

Preguem a les entitats catalanes de la República que ens vulguin tenir al corrent dels actes i festes que realitzin per poder-ne donar compte.

ALTRA

Agraïrem de tots els subscriptors de l'interior que encara no hagin fet efectiva la seva subscripció, vulguin enviar l'import per xec o gir postal a la ordre de l'administrador de la revista, senyor Eugeni Campllonch.

LES LENGÜES A L'EUROPA NOVA

El *Butlletí de l'Estadística General de França* manleva de la segona edició de l'obra de Meillet *Les llengües a l'Europa nova*, una sèrie de dades estadístiques euro-sament reunides per Tesnière sobre el repartiment de la població a Europa e la fi de 1926, segons la llengua parlada d'una manera corrent. Cent vint llengües diferents es parlen actualment a Europa.

Les principals són, segons aquesta estadística:

1	Alemanys	80.994
2	Rus	70.254
3	Anglès	47.202
4	Italià	40.808
5	Francès	39.842
6	Petit-Rus	33.945
7	Polonès	23.137
8	Espanyol	15.936
9	Romanès	13.739
10	Holandès	11.570
11	Hongarès	10.190
12	Serbo-croata	9.327
13	Portuguès	8.148
14	Judeo-Alemanys	7.504
15	Txec	7.275
16	Grec	6.915
17	Blanc-Rus	6.621
18	Suec	6.432
19	Català	5.054
20	Búlgar	4.839
21	Danès	3.418
22	Finès	3.324
23	Norueg	2.755
24	Eslovac	2.268
25	Turc osmaní	2.004
26	Lituà	1.936
27	Tàrtar de Kazan i del Volga	1.756
28	Eslovè	1.382
29	Armeni	1.552
30	Albanès	1.514
31	Azerbeïdjan	1.500
32	Letó	1.480
33	Bachkir	1.410
34	Estonià	1.093
35	Moravà	1.083
36	Gallès	1.059
37	Txuvatx	1.031
38	Bretó	1.000

DUES GERMANES

I UN AMIC

PER
J. GRAU
ELIES

DIBUIX DE
MACAYA FILL

(L'escena és a sota d'uns arbres en un d'aquests indrets que s'adiuen a la confiança i a l'abandó).

Elsa, és la germana gran.

Joana, la petita, està en plena joia del viure, perquè tot just ha arribat a la vintena d'anys.

Pasqual, té l'aplom que dona la seguretat en tot allò que s'escomet. Tots tres, però, són d'un tarannà que els fa ésser d'un caràcter força semblant.

ELSA (que acaba d'asseure's a la soca mateixa d'un pi). — ¡Que bé!.. Ací, sota d'aquests arbres podrem berenar com si estéssim en el millor dels hotels...

JOANA. — Oh, sembla que t'has entusiasmat... Ja feia temps que no havies tingut una alegria com aquesta... (A Pasqual). Elsa fa la impressió que s'ha tret deu anys de sobre...

PASQUAL (dísplícit). — No en faig cas de les seves sortides.

ELSA. — Però t'agrada que faci una mica l'esbojarrada, oi?... Sí, perquè així et fas la il·lusió que encara som en aquells temps en què tu estaves disposat a fer una cosa que mai no havies de complir...

PASQUAL. — Pel que veig, Elsa, tu no seràs capaç d'oblidar res de res.

JOANA (que escolta amb molta d'atenció la conversa de la seva germana i Pasqual). Ja tornen a ésser-hi?... Si arribo a saber això me n'hauria guardat molt i prou de sortir de casa...

ELSA. — Es que tu no saps allò que volem posar en clar, Pasqual i jo...

JOANA. — Ni m'interessa!

PASQUAL (va a asseure's al costat d'Elsa). — Veus?... Oi, Joana, que no està gens bé que Elsa vulgui retreure contes vells?... (A Elsa). Per què no oblides d'una vegada el passat?... De totes maneres, tu, ara, ja no pots sinó viure dels records...

ELSA (li clava una mirada que va de dalt a baix). — Bah!... A fi de comptes, sé prou bé que tu no faràs altra cosa que cercar de fer-te interessant a qui et convé... (Amb intenció). Oi, Joana, que Pasqual no t'ha dit mai res?...

JOANA. — No siguis així, germana... Si jo no sé de què vas...

PASQUAL. — En comptes d'un berenar, el que farem serà una esqueixada... Sols una esqueixada.

ELSA (s'aixeca). — Dones, ja que dius això, precisament t'he de donar una sorpresa. (Obra el cistell). Mira: portem tot el necessari per fer-la...

PASQUAL. — Renoí, sí! Hi ha de tot aquí dintre... Bacallà, tomàtec, ceba...

JOANA. — Elsa: fixa't si trobes l'amaniment. Jo, mentrestant, aniré a veure si faig unes cosconilles...

PASQUAL. — Això es posa bé... Veus, Elsa? Joana és més càndida que un colom follat abans d'hora...

JOANA (escolta sense entendre-hi gaire). — Elsa: mentre jo vaig aquí a la clotada a collir cosconilles, tu podries preparar

l'esqueixada... Així, quan tornaré no caldrà sinó començar la berena...

ELSA. — Però ves en compte de no collirne gaires... No creguis que hem de semblar conills...

PASQUAL. — Joana només en cullirà un manadet.

JOANA (que comença a caminar). — Veiam si quan tornaré us trobaré amb la mateixa.

ELSA. — Tú, Joana, aviat arribaràs allà on et proposes...

PASQUAL (intencionat). — Vés, Joana, vés...

(Elsa i Pasqual resten sols. Joana, com un bitxac que tot just fa les primeres volades, va baixant, de pedra en pedra, fins arribar a la clotada).

ELSA (resolta). — Pasqual: d'una vegada voldria parlar-te...

PASQUAL (amb posat d'home que no li ve res de nou). — Dignes, dignes...

ELSA. — Sí, perquè em faig càrrec d'allà on vols anar... No comprens que ja n'has fet massa?... Ten en compte que jo sóc la seva germana...

PASQUAL. — Som-hi! No sé quina cabòria has agafat...

ELSA. — El que passa és que tu ja estàs a un pas de deixar-me... No fóra res que em deixessis. Després de tot, sabia que un dia o altre ho faries.

PASQUAL. — N'estaves segura?... Veig, dones, que tens una mica de cervell... Mai no ho hauria cregut...

ELSA. — T'hauria de donar vergonya que

jo t'hagi de recordar, més ben dit: fer-te veure que tens els cap més eixalabrat del que et penses...

PASQUAL. — Bé: anem a pams... Tu, Elsa, et creus qui sap el què... Vaja: no tens raó de retreure'm a cada moment allò que havem estat... i som!

ELSA. — Cada dia que passa diria's que vols forçar-me a una resolució. Si segueixes per aquest camí, arribarà que, ni tu ni jo, serem capaços de reconèixer-nos... Ten present que no és d'ara que tenim conceença.

PASQUAL (*se li apropa*). — El que tu voldries, fóra que deixés a Joana?... No, si jo sé a què vas, Elsa... (*Pausa. Fa una rialla*). Sempre el mateix... No sé: em faig càrrec de tot...

ELSA (*el refusa*). — Vés, vés... Que ets un home, dius? Sí, en tinc força de proves... Però el que és a Joana no aconseguiràs convèncer-la.

PASQUAL. — Torna-hi! Pel que es veu, Elsa, tu avui estàs disposada a forçar-me la paciència. Això no ho aconseguiràs... Per a tu fóra massa, això.

ELSA. — No tinguis por... Sé que ets de crosta dura... Als teus anys...

PASQUAL. — I als teus?...

ELSA. — Què, què dius?...

PASQUAL. — No, res... (*Fa com si tingues ànsia d'abastar el lloc on es troba Joana*). — De totes passades, la teva germaneta és una criatura, encara... No mereix que se li faci cap tort.

ELSA. — Miren-lo al sentimental... T'està ni fet a posta aquest paper...

PASQUAL. — Amb tu no és possible de tenir-hi una conversa com cal: de seguida trobes manera d'escarnir una mica... Es clar!... Com que creus tenir-hi un dret.

ELSA. — No, Pasqual, no; ja saps que jo no puc fer-lo valer...

PASQUAL. — Perquè no vols!...

ELSA (*sorpresa*). — I ara!...

PASQUAL. — Sí, ja ho he dit!

ELSA (*que no sap en realitat quina cosa podria dir-li*). — Oh, Pasqual, Pasqual... Sí, això que em passa voldria que tingués una fi... Tu podries solucionar-ho, si vulguessis.

PASQUAL (*fa una rialla de sinceritat*). — Quina Elsa més resolta que m'ha sortit aquesta tarda!

ELSA. — Sols et dic allò que trobo que pot ésser un bé.

PASQUAL (*sorrès*). — Per a qui?

ELSA. — Tu diràs.

PASQUAL. — Per a Joana?...

ELSA. — Potser...

PASQUAL. — Doncs, escolta: tren-te del cap aquest mal pensament. Joana, per a mi, no és altra cosa que la teva germana... Una doneta que l'he coneguda nena... Que és una esperança teva...

ELSA. — Que vols que ho sigui teva també?...

PASQUAL. — Es clar que sí que ho vull! Fins a cert punt, no en tinc un dret?

ELSA. — Quines pretencions!

PASQUAL. — Voldria que ella fos aquí pera preguntar-li. Veuries com diria que sí.

ELSA. — Tu mateix et delates...

PASQUAL (*crida*). — Joana!... Vina de seguida!

ELSA. — Seràs capaç de fer un embolic tan gros que ni tu mateix podràs treure'n cap.

PASQUAL. — Joana ho dirà, això.

JOANA (*que arriba amb les cosconilles a la mà*). — Mireu, com n'he sabut trobar. Són tendres, que més de la meitat se m'han fet a trossos! També!... Jo hauria volgut portar-ne més.

ELSA. — Ja n'hi ha prou. Mira, Joana: no cal sinó que hi posis aquestes herbes, a l'amanida... Tot està a punt.

PASQUAL. — Elsa ho ha preparat força bé, oi, Joana?

JOANA. — Sembla que sí...

ELSA. — Però tu, Pasqual, has fet el possible perquè tot hagués sortit malament.

JOANA. — Ara em dono compte que no puc deixar-vos sols... Sempre que ho faig, resulta que vosaltres dos us aprofiteu per barallar-vos.

ELSA. — Per què ho dius, això?

JOANA. — Que no és veritat?

PASQUAL. — Elsa, Joana, creu que hi ha llengües de foc per tot arreu... Jo tracto de fer-li veure que deixi córrer aquests pensaments.

ELSA. — Però tu vinga a voler enverinar-me.

JOANA (*a Pasqual*). — No siguis tan lleuger de cap...

PASQUAL. — Ui, ui, ui!

ELSA. — Ho veus com no se't pot dir res a tu?

JOANA. — Bé; pel que veig, mentre jo he estat fora, vosaltres dos vinga a voler posar en clar el que us interessa...

ELSA. — Tu, Joana, ets massa joveneta per saber certes coses...

PASQUAL (*riu*). — Vinga, vinga! Amb la xerrameca se'ns farà fosc. Mengem amb una esgarrapada i avall!

JOANA (*mira cap a Ponent*). — Si el sol encara no ha passat la muntanya!... Es molt d'hora, encara...

ELSA. — Però, Pasqual, potser té pressa per anar a una altra banda...

PASQUAL. — A fe de Déu que...

JOANA (*a Elsa*). — Veus com tu el fas posar neguitós?... Ja estic cansada de dir-te que no facis rebequeries.

PASQUAL. — No vols comprendre que jo sempre he estat el mateix per tu, Elsa.

ELSA. — Apa! Menja... Tu, Joana: apa, també!

JOANA. — Vaja, que l'amanida no ens farà profit. Si la mengem com si ens empaitessin... Mireu: jo no puc mastegar... (*Fa una mena de babarota*). Amb mi no hi compteu mai més!

PASQUAL. — Elsa, vols que et parli d'una vegada?... Joana té molta de raó.

ELSA. — Però, tu, fas com si jo fos la causa.

JOANA. — Escolta, Elsa: jo sé que Pasqual en porta una d'amagada, saps? Quan tu has anat a donar l'adeu als pares m'ha dit que avui fóra el dia...

PASQUAL. — Té!... Doncs no m'ha sabut comprendre, Elsa... Ella, amb la càbria que tu i jo...

JOANA. — Quina germana més neula que tinc!

ELSA. — Però vosaltres m'heu fet una mala jugada.

PASQUAL. — Sí, justa!

JOANA. — Així, que no haveu posat res en clar?...

PASQUAL. — Si des que te n'has anat no ha fet sinó tractar de tirar-te terra als ulls...

JOANA. — Se t'hauria de donar una lliçó, Elsa...

PASQUAL. — No m'ha deixat parlar...

ELSA. — Ara que tenim Joana davant, digues el que vulguis.

PASQUAL. — Tens que em desdigni del que vull fer-te saber?

ELSA. — No, no... Em tens tan acostumada...

JOANA (*a Elsa*). — Saps?... Pasqual et dirà que, en arribar a casa, parlarà amb els pares... No sé què ha dit de la data.

ELSA (*a Pasqual*). — Què vol dir tot això? Per ventura, t'has decidit?

PASQUAL (*s'aixeca*). — Me'n faig creus que siguis com ets!

JOANA (*ja dreta*). — Elsa: veus com tu t'has fet d'un caràcter tot estrany. Encara vols que et parlem més clar?...

ELSA (*plega les tovalles i les fica dintre el cistell*). — En aquest cas, és millor que parlem mentre anirem cap a casa... Així, si no ens arribem a entendre, la gent que trobarem pel camí farà que no poguem avalotar...

PASQUAL. — Ten per segur, doncs, que no badaré boca fins arribar a casa els teus pares.

JOANA. — Faràs ben fet, Pasqual!

ELSA. — Es pot saber què els diràs, als pares?

JOANA. — Una cosa sense importància.

PASQUAL. — Elsa: que he decidit casar-me...

ELSA. — Amb qui? Amb Joana?...

PASQUAL. — No, Elsa: amb tu...

JOANA (*a Elsa*). — Ni que fossis del país dels roures...

PASQUAL. — Oh, sí, sí!

ELSA. — I tant que m'haveu fet sofrir...

JOANA i PASQUAL (*a la vegada*). — Ja ens n'hem donat compte...

ELSA (*a Pasqual*). — Tu... Bé... Sí, jo, veuràs...

JOANA. — Quina noia!

PASQUAL. — Sí, Elsa: qüestió de quinze dies.

JOANA. — Aleshores ja podreu venir sols, a berenar... A mí ja començaven d'empipar-me tants de passeigs a muntanya!...

PEL NOSTRE IDIOMA

PER L'ADAPTACIO DEL DECRET
SOBRE LA LLENGUA MATERNA
A CATALUNYA

EL conseller d'Instrucció Pública del govern de la Generalitat, senyor Ventura Gassol, ha facilitat les següents notes del seu departament:

El Comitè d'Adaptació del decret sobre la llengua materna. — Per a facilitar l'adaptació del decret de 29 d'abril darrer, es formà un comitè on són representats la Generalitat, el Seminari de Pedagogia de la Universitat, el Consell d'Inspecció Primària i el Patronat Escolar de Barcelona.

La publicació dels textos escolars. — A la darrera sessió, celebrada per aquest Comitè a la Universitat, fou pres l'acord d'estudiar la millor manera d'ésser portada a terme la publicació de textos escolars que responguin a les necessitats de les darreres disposicions sobre l'ensenyament primari, destinats a les escoles que depenguin dels organismes oficials, d'acord amb les exigències metodològiques i amb les condicions materials més adients.

Aquest Comitè fa avinent a les cases editorials que han anunciat el seu propòsit d'emprendre's la publicació d'aquests textos escolars, que no serà permès que arribi a les mans dels escolars de les esmentades institucions, cap llibre que no reuneixi les màxims garanties per al fi educatiu al qual són destinats i s'ajustin del tot a les condicions de metodologia, llenguatge i dignitat que es mereix el respecte a la formació dels infants.

Cursos de català per als funcionaris de les Comissaries de la Generalitat. — Com a assaig s'està donant als funcionaris de la Generalitat de Barcelona, al Grup Escolar del carrer del Carme, un curs de català, a càrrec d'En Pompeu Fabra. La idea, acollida amb entusiasme des del primer moment, ha portat a aquest curs més de 200 funcionaris. Davant d'aquest èxit, la Generalitat ha decidit facilitar la perfecció del català als funcionaris de totes les Comissaries de la Generalitat de Catalunya, creant, d'acord amb els comissaris, uns cursos dirigits per Pompeu Fabra, el qual anirà a donar les primeres lliçons a cada Comissaria (Lleyda, Girona i Tarragona).

L'Escola d'Istiu. — La Generalitat té en funcionament l'Escola d'Istiu, destinada a la preparació de mestres. D'acord amb el Comitè d'Adaptació del decret sobre la llengua materna, mira d'ampliar l'actuació de l'esmentada Escola per a les finalitats indicades en el decret sobre la llengua. Davant l'èxit aconseguit l'any passat procurarà acollir el major nombre possible de mestres i augmentar la quantitat destinada a beques i auxilis. La part que

es refereix a l'ensenyament del català serà dirigida per Pompeu Fabra.

L'ensenyament del català per correspondència. — Tenint en compte que funciona a càrrec de la Generalitat el Servei d'Ensenyament per Correspondència, el Comitè d'adaptació del decret sobre la llengua materna ha eregut oportú de recordar l'existència de l'esmentat Servei, i la conveniència de sol·licitar facilitats de matrícula, per tal que els mestres puguin servir-se'n.

Informació sobre textos catalans i material d'ensenyament. — Per a facilitar tota mena d'informacions sobre textos catalans, material d'ensenyament, etc., etc., l'esmentat Comitè ha eregut oportú d'utilitzar les pàgines del *Butlletí dels Mestres*.

Per resoldre consultes i suggestions. — El Comitè d'adaptació del decret sobre la llengua materna, prega a tots els mestres de Catalunya i a tots els que intervenen en qüestions culturals, que per a tota mena de consultes o suggestions i per a la solució dels problemes que pogués plantejar l'adaptació de l'esmentat decret, que es serveixin adreçar-se a la Universitat de Barcelona (Seminari de Pedagogia), al senyor Alexandre Galí, secretari del Comitè per a l'adaptació del decret sobre la llengua materna.

Oficina per a la redacció de rètols i la catalanització de serveis, oficines, etc. — El Departament d'Instrucció del Consell de la Generalitat, circulà, fa uns dies, la nota següent, que es complau a recordar:

“Tenint en compte la molta gent que s'acosta a la Generalitat demanant que se l'orienti per a la redacció de rètols i per totes les coses que pertocuen a la catalanització de serveis, oficines, etc., el Consell de la Generalitat fa present que a l'Institut d'Estudis Catalans hi ha una oficina destinada a prestar aquest servei, i a la vegada es complau a fer avinent que té en estudi l'ampliació d'aquesta oficina, de manera que pugui atendre un nombre considerable de peticions, consultes i encàrregs, que van creixent cada dia”.

La preparació dels mestres per a l'ensenyament en català. — Corresponent a diverses peticions adreçades pels mestres a la Generalitat de Catalunya demanant que poden fer per preparar-se en ordre a l'ensenyament del català de conformitat amb el decret del 29 d'abril sobre l'ensenyament de la llengua materna, el conseller d'Instrucció recorda als mestres que la Generalitat té en peu de funcionament diverses institucions que poden correspondre a les necessitats que han de satisfer dintre l'estat de coses que crea el precitat decret. Per l'ensenyament del català, la Generalitat sosté les càtedres següents:

Càtedra Superior de català a càrrec de

Pompeu Fabra. Es dona actualment a l'Ateneu Politèmic.

Càtedra Elemental de català a càrrec de Maria de l'Assumpció Pascual. Es dona als locals de l'Escola de Bibliotecàries.

Ensenyament del català per correspondència, a càrrec d'Emili Vallès, en l'Extensió d'Ensenyament Tècnic, Urgell 187, Universitat Industrial.

Per l'ensenyament del català i preparació de mestres, la Generalitat prepara enguany — com ja hem dit — l'Escola d'Istiu.

Per als serveis d'orientació i informació, la Generalitat compta amb:

Butlletí dels Mestres, revista quinzenal que es reparteix gratuïtament a tots els mestres que la sol·liciten, i que per refermar l'obra que ha emprès el Comitè, a partir del nombre vinent, publicarà un curs de català que escriurà amb aquest finalitat Pompeu Fabra.

Aquest Butlletí serà tramès a totes les escoles de Catalunya. Hom prega a les escoles particulars que el vulguin, que es serveixin sol·licitar-lo al Departament d'Instrucció de la Generalitat.

Biblioteca Pedagògica que funciona a la Casa dels Canonges, tots els dies de 5 a 9 del vespre.

Oficines del Consell de Pedagogia, en les quals són ateses tota mena de consultes de caràcter pedagògic.

A més, la Generalitat subvenciona els cursos d'Història de Catalunya, Geografia de Catalunya i Literatura Catalana, dels Estudis Universitaris Catalans. Aquests cursos d'Història de Catalunya, Geografia i Literatura Catalana per atendre les necessitats dels mestres. Funcionen de 7 a 9 del vespre a la Casa dels Canonges.

SALVADOR ALBERT

JA granat, l'escriptor que s'havia fet aplaudir al teatre i elogiar com a pensador i crític d'anomenada, obtingué franca acollida amb el seu primer llibre de versos, titulat, amb exacte designi: Florida de tardor. Abans, en 1896, debutà amb la comèdia El despertar d'un cor; dos anys després publicà la novel·la Ideal; immediatament coneguérem el drama Soldats de la vida; ja dins aquest segle escrigué Involució, assaigs; més cap ençà, l'estudi crític Amiel. Va ésser el 1916 que ens sorprengué amb un recull de poesies, seguit en anys successius per Les hores que tornen, Confins, Opals

i Més enllà, recull transcendental que va tancar, el 1925, un cicle fecund del gran i pur líric català.

Així l'anomena el crític Manuel de Montoliu. "L'Albert — diu — pertany plenament a aquesta família de poetes que porten no sols el cor, sinó el front, sagnant de la ferida inguarible del Somni, i tot l'esperit tempestat per la lluita victoriosa de què ens parla el Faust, de l'ànima que aspira a les regions celestials amb la que tendeix a aferrar-se a la vida dels sentits". Sobre tot, amb els Sonets de Més enllà, "tornem a sentir en la nostra època la veu pura i sublim de Dant, Petrarca i Ausies March, cantant l'amor de la dona angelitzada, però amb una vibració d'espiritualitat tota moderna i actual".

Així és d'admirable la aliança entre l'etèria inefabilitat de l'emoció del nostre poeta i la beutat de la seva expressió lírica.

TERRA ENDINS

Vinc, oh mare amorosa! a demanar-te la pau i l'alegria i la salut.
Mon cor és jove encar per estimar-te i trobarà en ton si més joventut.
Els teus sols donaran força als meus mus-els teus cels, a mos ulls, serenitat, [cles; i em diran tes aurores i crepuscles mots d'immortalitat.

AMORS

Si jo pogués cantar tots els amors que han florit en el clos de ma existència!
Si jo pogués cantar totes les flors [cia! que han embaumat ma vida amb llur esèn.
Però què hi fa com foren o com són?
Color i aroma en elles es confon;
són un mateix amor; amor, la font que, en xaragalls diversos, es destria.
Si jo pogués cantar tots mos amors; si jo trobés un mot per cada un d'ells, nota solta d'un cant, d'una harmonia, foren per mi més bells
per bell que fos el mot que jo en diria?

LA FLOR

Als cims del pensament algo mon cor,
i en la serena altura,
com un diví tresor
que amb llum d'estel fulgura,
hi trobo l'emoció;
la mística emoció que en l'esperit perdura;
la flor que brota pura,
al bes del pensament i la passió.

L'AMOR TRIOMFANT

Ens ha besat al front
un tebi raig de lluna,
vagant al sí pregon
de la nit bruna;
el mateix raig d'argent
que ens ha obert dolçament
el gran misteri fosc
del bosc,
misteri de silenci i solitud.

El tebi raig d'argent
ens ha besat el front plàcidament
fent més alta la nostra quietud.
I en el misteri fosc
del bosc,
somriu l'infant Amor perquè ha vençut.

LA TEVA ALEGRIA

Es mon viure feliç, prop teu, ma aimia.
Tu ets d'alegria inestroncable doll,
i és tan pura i tan dolça ta alegria,
que, a raig la bec, i mai no en sóc sadoll.

L'AGONIA DE LES FULLES

Oh fulles, que heu donat ombra a ma via
de l'estiu en l'ardenta xafogor!
En caure amb lluminosa tremolor
—oh fulles! que us moriu amb mística ale-
jo us copço adolorit [gria—
i us estrenyo amorós sobre mon pit.
Dormiu, tristes despulles
de la tardor,
damunt les mortes fulles
de mon cor.

INICI

Jo faria oir
el càntic diví
de vint primaveres,
si jo sabés dir
el que tu em digueres
quan l'amor flori
—pom de roses veres—
en ton llavi fi
perfumant-me a mi.

CREDO

Aquesta nit, que a l'èxtasi convida,
trèmula del prodigi sideral
—de llessamins de llum casta florida—
sonora d'un silenci divinal,
de tos llavis, delícia de ma vida,
jo respir el perfum celestial,
i, assedegat, com flor esmorteïda,
bec en tos ulls un rou primaveral.
De la claror dels teus mos ulls són clars,
i ton somris mon ànima enllumena.
Meva i jo teu! Sols en la nit serena!
Ungirà la celèstia nostre enllaç.
De ton excels amor jo em sento digne;
verge d'ulls blaus i de blancor de cigne.

LA MÁ QUE EM GUIA

Es una mà d'infant,
la dolça mà que em guia
a través la foscor de mon camí.
L'esguard d'aqueix infant,
pur, diamanti,
és llum que m'aclareix la llunyania
auriolant-la d'inefable encant.
Per cada instant que m'has servit de guia,
tota una vida, infant, jo et donaria.

NAVILIS

Navilis! Navilis!
Tragèdies i idillis
del vent i la mar...
Veles i banderes
que onegen lleugeres
en el dia clar.

Navilis que veniu de mars llunyanes!
Aigua del port que immòbil, els esperes...
Navilis que heu vençut els oceans!
Si arrieu vostres veles flamejants,
deixeu tremolà al vent vostres banderes!

REPOS

Un bosc ombriu de sanitoses flaires;
una font clara que en l'herbei s'esmuny;
càntics d'ocells, serenitat dels aires;
el mar quiet, guspirejant al lluny.
Rostos amunt, en la blavor del dia,
sola entre pins, blanqueja una masia,
i, de la llum novella al viu encant,
bo i essent vella, riu com un infant.
Jo passaré prop teu, hospitalària
masia, sens que em vulgui deturar.
Tu vius, com jo, una vida solitària;
mes ma pau jo la cerco més enllà.

PREC

El vell xiprer del cementir s'enlaira,
flam de tenebra en mig l'esclat del dia,
musitant una vaga lletania,
rígid i greu en la dolçor de l'aire.
Hi ha fet son niu un ocellet cantaire,
i ell n'escolta, pensiu, la melodia;
l'oratjol abrilenc l'acaricia
i de l'aspror de son alè s'enflaira.
L'atrau del cel l'encant irresistible;
ve del silenci i signa la buidor;
ix de la mort i cerca l'impossible.
Oh el xiprer trist, voltat de primavera!
Dignes, jo et prec, suprem Revelador,
el desengany és la il·lusió darrera?

VORA LA MAR

En retrobar-te, oh mar! sota aquest cel en [pau,
i en respirar de nou ton sanitos perfum,
en sento l'esperit, com tu, vestit de blau;
com tu florit de llum.

INAUGURACIO DE LA FONT DELS CATALANS

L'agraïment i la cortesia dels catalans residents a Buenos Aires envers aquesta terra generosa on despleguen lliurement les seves activitats, tenen ja la llur demostració visible en un dels jardins cèntrics de la Capital Federal, en forma d'artística figura que simbolitza la beutat, la fortitud i la gràcia de la nostra nissaga abeurant-se a la deu cristal·lina i abundosa d'aquesta terra fèrtil i ubèrrima.

Així ha esdevingut realitat la pensada d'un nucli selecte de la nostra collectivitat que va formar la primera Comissió d'Homenatge a l'Argentina, de la qual han traspassat ja, sense haver vist acomplida la seva empresa, alguns dels seus membres entusiastes, com el president, En Ramon Escasany, i el tresorer, En Josep Horta.

L'acte inaugural de la dita Font dels Catalans va tenir efecte el dimenge 19 de juliol, a la tarda, en el Parc Rivadàvia, o sigui a l'antiga Quinta Lezica (carrer Rivadàvia 4850). La Font, obra admirable de sobri classicisme executada pel gran escultor català Josep Llimona, es dreça damunt d'una petita esplanada d'herba, davant d'un espès fullatge d'arbredes, de les branques de les quals penjaven les banderes de l'Argentina, Catalunya i Espanya.

S'havia alçat una tribuna on van prendre lloc els representants de les autoritats municipals de la Capital Federal i de l'Ambaixada d'Espanya; la Comissió Executiva de l'Homenatge dels Catalans, senyors Josep Padrós, president; Ferran Fontana, vicepresident; Pau Masllorens i enginyer Ramon Canals, secretaris, i Joan Bergadà, tresorer; els representants de totes les entitats catalanes de Buenos Aires, els periodistes

La font obsequiada pels catalans residents a Buenos Aires a la Municipalitat de la Capital Federal

Una part de la concurrència en el acte de la inauguració de la font

i altres persones especialment convidades a l'acte, entre les que hi havia nombroses i distingides dames.

La cerimònia es va iniciar amb l'execució de l'Himne Nacional Argentí per la Banda Municipal, que fou molt aplaudit. Després de breus paraules del president de la Comissió Executiva de l'Homenatge, senyor Padrós, dirigides al prosecretari de la Municipalitat, senyor Barry, qui portava la representació de l'Intendent Municipal, fou descoberta l'escultura d'En Llimona en mig de grans aplaudiments de la nombrosa concurrència que presenciava l'acte. Seguidament l'enginyer Ramon Canals, en nom de la Comissió, va oferir la Font dels Catalans a la Ciutat, amb el següent parlament:

“Señores:
Con intenso cariño, con toda reverencia y como cumpliendo un deber sagrado, venimos aquí en representación de los residentes catalanes, para entregar a la grandiosa Ciudad de Buenos Aires, emporio capital de la gran Nación Argentina, nuestra modesta ofrenda; modesta, comparada con la majestuosa Ciudad, pero sublimada por el arte excelso del gran artista Lli-

Moment en que l'enginyer Sr. Ramon Canals fa ofrena de la font

mona y por ser un eterno mojón, representativo de nuestro agradecimiento, por el ambiente agradable y libre que aquí respiramos y por la hidalga y noble atención fraterna, con que nuestros intelectuales y nuestros artistas, son siempre recibidos y agasajados en esta nobilísima tierra.

No somos argentinos nativos, pero, lo que quizá valga más, hemos hecho de la Nación Argentina nuestra segunda Patria, por voluntad de nuestro corazón; y para integrarnos en la argentinidad, somos padres de argentinos y estas raíces inmaculadas del cariño máximo, nos unen a este sagrado suelo, del modo más selecto que existir pueda.

Somos razas iguales, en la devoción a la democracia y a la libertad hasta el sacrificio y por ello nos encontramos luchando unidos, en la epopeya formidable de la Independencia Argentina y en la heroica reconquista de Buenos Aires, iniciada según cuenta el ilustre General Mitre, por el ingeniero catalán Centenach y en la cual se cubrió de gloria la compañía de intrépidos niños catalanes. Muchas son las figuras catalanas de relieve meritísimo dentro de la historia argentina y con legítimo orgullo debemos citar tres nombres inmortales, que cada día se agigantan más y que han sido objeto de toda clase de honores y reconocimientos... Larrea... Matheu... Blas Parera.

Suplicamos al señor Barry, digno representante del señor Intendente Municipal, se sirva manifestarle, interpretando nuestros sentimientos, la alta estimación que nos merece y cuánto agradecemos su cordial amabilidad, así como la de todos los funcionarios municipales que con tanto interés y cariño han facilitado nuestra tarea; y estamos seguros de que la exquisita sensibilidad argentina se unirá a la pureza de nuestros sentimientos, en un acorde armonioso, aceptando en este acto solemne y tan libre de prejuicios materiales, nuestra ofrenda y la seguridad de que en la medida de nuestras fuerzas, hemos de cooperar siempre a la grandeza de la Nación Argentina, que tiene en su dilatado horizonte un porvenir infinito."

En acabar son discurs el senyor Canals, van ressonar forts aplaudiments. Restablert el silenci, el representant de l'Intendent Municipal, senyor Barry, va pronunciar el parlament que transcrivim a continuació:

"Señores:

Asisto a esta ceremonia en representación del señor Intendente Municipal, representación que si siempre es grata para

Plaqueta commemorativa de la inauguració

mí, lo es particularmente en este momento, porque me brinda la oportunidad de expresar a los catalanes residentes en la Ciudad de Buenos Aires, que han sabido conquistar nuestra admiración y nuestro cariño.

Vuestro gesto de hoy, señores, compromete también nuestra gratitud; la hermosa ofrenda que nos brindáis, en la que el artista ha creado un trozo de belleza, como bien dijera un diario de vuestra tierra, es un testimonio fehaciente del cariño que profesáis a este pedazo del suelo argentino en el que os habéis radicado y a cuyo progreso contribuís diariamente confundidos con los nativos y con los hijos de otros estados que, al igual que vosotros, se sienten aquí como en la propia Patria.

Habéis querido testimoniar a esta Ciudad vuestro agradecimiento "por el ambiente agradable y libre que en ella respiráis" y para hacerlo vuestros corazones han palpitado al unísono con el del artista y de esas palpitaciones ha surgido la hermosa figura de mujer, que Llimona ha

(Segueix a la pág. 25)

Durant el discurs del representant de la Municipalitat, Sr. Barry

PROPAGANDA ELECTORAL A BARCELONA

CAL COMBATRE LA MISERIA I L'ABANDONAMENT DELS INFANTS DE LA CIUTAT. ES REGIDORS D'ACCIO CATALANA REPUBLICANA INTENSIFICARAN L'OBRA MUNICIPAL DE CULTURA

especialitzada en comentar els avenços de les diferents formes que la propaganda pren avui dia — per tal de que ens adonessim d'una activitat per la qual, cembra, els impressors i dibuixants catalans van camí d'excel·lir. Els gravats que acompanyen aquesta nota ens donen una petita mostra de la originalitat amb que s'han lluit els diferents partits polítics catalans per tal de fer propaganda a favor de les seves respectives candidatures en les passades lluites electorals que d'una manera tan impressionant han canviat el panorama polític de la nostra terra. Però aquestes manifestacions de perfeccionament encara ens ha satisfet molt més al veure l'avenç extraordinari que representa el que la propagan-

ELS REGIDORS D'ACCIO CATALANA REPUBLICANA VETILLARAN PELS INTERESSOS DE LA CIUTAT VOTEU-LOS!

FA molts anys que Catalunya, i especialment Barcelona, te anomenada per la perfecció de les seves arts gràfiques i per la iniciativa i bon gust dels seus dibuixants, però poques vegades haurem tingut ocasió de veure o de llegir-ne elogis que es referissin a un aspecte d'aquestes arts d'una importància extraordinària en aquesta època moderna.

Però ha calgut que ens caigués a les mans un exemplar de la *Publicité* — una magnífica revista francesa

Un auto amb simpàtiques senyorettes fent propaganda pels carrers de Barcelona.

tenir per als partits que la fan. La vida moderna és dinàmica per excel·lència i no tots els ciutadans tenen temps per anar a les reunions i conferències electorals. Això fa que la propaganda més adient en aquests cassos sigui aquella que entra pels ulls percebent a l'elector pel allà on vagi.

No direm que aquests cartells sols hagin fet triomfar determinades candidatures; però qui sap si a la seva artística presentació es deu més d'un èxit electoral.

TRETZE GRUPS ESCOLARS NOUS PER A 16.000 INFANTS HAN ESTAT INAUGURATS EL DIUMENGE, 29 DE MARÇ, ARA SERA ATESA LA QUARTA PART DE LA POBLACIÓ ESCOLAR DE BARCELONA. GRÀCIES A LA GESTIÓ DELS REGIDORS CATALANISTES REPUBLICANS: PERO CAL QUADRUPPLICAR AQUESTA OBRA VOTAR PER ACCIO CATALANA REPUBLICANA ES DEFENDEIX LA SALUT I L'EDUCACIÓ DELS VOITRES FILLS

da dels partits polítics de Catalunya es fa ci ja, com a cosa normal, absolutament en català.

Està ben clar, doncs, que si a més a més de la simpatia instintiva que tot català sent pels partits polítics d'ideologia netament catalana s'hi afegeix la propaganda en llengua vernaclea, única manera d'arribar a les fibres del sentiment popular, i feta de manera tan artística i escaient, la causa que aquests partits representen ha d'avençar forçosament.

Aquests cartells de propaganda electoral — que no són més que una mínima part dels que es publicaren — recorden per la seva construcció i llur simbolisme els que s'estilen a les nacions europees i, sobretot, a Anglaterra, on s'ha de reconèixer que hi tenen la mà trencada.

Aquesta mena de propaganda té la seva explicació, apart de la capital que pugui

Conjunt de cartells ben significatius, de propaganda en les passades eleccions.

CRONIQUEES CATALANES

La presidència d'autoritats despedint el dol en l'enterro de Santiago Rusiñol.

En el Cementiri Nou. Després de l'inhumació del cadàver de Rusiñol, els seus íntims amics, Cases i Clarassó s'abracen emocionats.

L'ENTERRAMENT de Santiago Rusiñol no ha pas tingut la transcendència del d'en Prat de la Riba, ni l'emoció del d'en Francesc Layret, ni la corrent sentimental del d'en Angel Guimerà o d'en Ignasi Iglésies.

Barcelona ha retut els màxims honors a les despulles de Santiago Rusiñol. La ciutat l'ha acompanyat al cementiri retent-li honors de batlle en exercici. Rera les despulles de Rusiñol hi anaven en representació del poble de Catalunya totes les primeres autoritats; el president de la Generalitat, senyor Francesc Macià; el batlle de Barcelona, senyor Jaume Aiguader; el governador civil, senyor Carles Esplà; el capità general, senyor López Ochoa, i tots els representants de la Generalitat, de l'Ajuntament i de totes les societats representatives de la nostra terra. El dol familiar

era representat pel gendre de l'artista, pel seu nét i pels seus íntims amics i companys senyors Cases i Clarassó, junt amb els quals havia exposat durant tants anys.

LES FESTES DE L'HOMENATGE A LA VELLESA

Fa uns anys va ésser iniciada una campanya per tal de celebrar festes en homenatge a la vellesa, i la primera d'aquestes celebrada enguany després de l'adveniment de la República, tingué lloc a Hospitalet de Llobregat, la bonica població tan aprop de Barcelona, que tanta creixença ha fet en aquests últims anys.

D'aquesta mena de festes se'n celebren actualment en la majoria dels pobles de Catalunya i hom les aprofita per a recaptar cabals destinats a la benèfica obra del

sosteniment dels jaïos i padrines que ja no es poden valdre a sí mateixos.

LES BASES DE MANRESA

De magnífiques es poden judicar les festes amb motiu de la commemoració de la reunió de prohoms de la nostra renaixença que es va celebrar a Manresa, i on s'hi varen elaborar unes bases per el govern propi de la nostra terra, conegudes avui dia amb el nom de les Bases de Manresa.

En la commemoració no hi podia faltar cap d'aquelles personalitats o agrupacions que per la seva catalanitat figuren en un o altre aspecte del nostre moviment renaixentista. En representació de la Generalitat hi havia el seu digne president, senyor Macià; el conseller d'Instrucció Pública, senyor Gassol, qui feu un bell parlament exal-

Els vells pensionats reunits a l'entorn del capità general Sr. López Ochoa en la festa d'homenatge a la vellesa d'Hospitalet de Llobregat.

El conseller de la Generalitat Sr. Ventura Gassol, ballant sardanes la diada commemorativa de es "Bases de IManresa".

La Mistinguuet amb diferents companys de viatge a la seva arribada a Barcelona.

tant la significació de la diada. Una gentada extraordinària acudí a la festa.

MISTINGUET A BARCELONA

Aquesta cèlebre estrella de revistes se'n devia endur una decepció de la ciutat cap i casal de Catalunya. I no n'hi ha per menys. Als pocs dies d'haver debutat en una revista junt amb els que l'acompanyaven, se'n va haver d'entornar degut al poc entusiasme que va demostrar el públic barceloní.

I es que el nostre públic no li agrada que li dominin per llebra, perquè malgrat la propaganda de la premsa francesa, tothom sap que la Mistinguet no es pas una joveneta, i els concurrents a les revistes prefereixen anar allí on la joventut s'exhibeix.

EL PRIMER CATALÀ CAMPIO DEL MON

Tenim un campió del món. Es estrany, fa? I no es perquè a la nostra terra no hi hagi molta afició als esports i que fins hi tot els nostres representants no hagin arribat varies vegades ben amunt en la disputa de trofeus internacionals — el cas d'en Gironès es

ben patent, per no citar-ne més que un, ja que guanyà el campionat europeu de boxa, el va perdre i fa pocs dies que el conquistà altra volta després d'un dur combat amb l'italià Tamagnini—però per una o altra causa mai cap català havia pogut lluir un títol de campió mundial.

I bé d'ara endavant ja no ho podrem dir així. Ja tenim un campió mundial: campió d'un esport de poques pretensions, però campió sigui com vulgui. Es diu Enric Miró, i l'esport que practica és el billar, i la seva especialitat les caramboles a tres bandes.

Després d'un torneig interessant en el qual ha intervingut la majoria dels asos internacionals del billar, nostre heroi va derrotar, en un partit ple d'alternatives emocionants, al fins ara fa poc campió mundial, l'egipci Soussa, per punts.

Pau i que duri.

FINIS.

Aprofitant l'estada a Buenos Aires de l'eximí tenor E. Vendrell, el nostre amic F. Ramoneda ha dibuixat aquest retrat, en el qual hom no sap que admirar més, si la naturalitat del bust o l'expressivitat del mateix. L'artista del cant i l'artista del llapis s'han juntat en un bell maridatge.

El president de la Federació Catalana Sr. Pons, els billaristes senyors Puigvert, Soussa, Miró i el president de la Fed. Espanyola Sr. Andreu.

Una jugada del campió mundial de caramboles per tres bandes Sr. Enric Miró.

ESCOLA DE MAR DE L'AJUNTAMENT

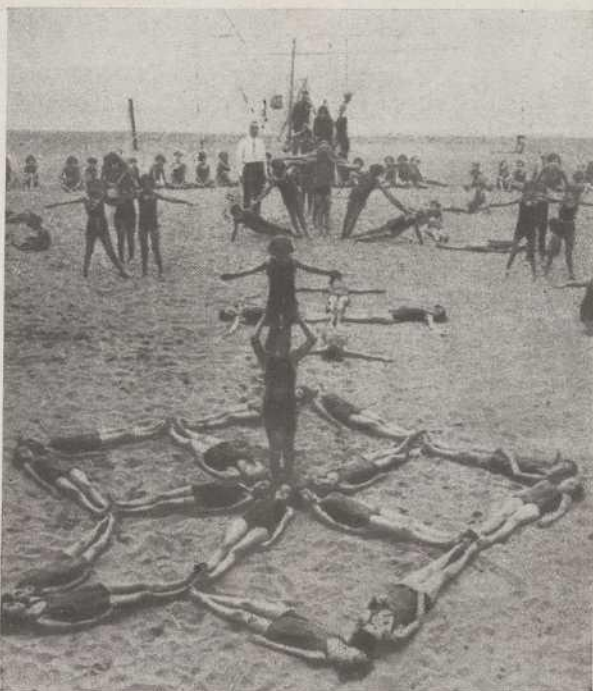
Tors els anys, quan arriba el mes de juny, és l'època en què, l'Ajuntament de Barcelona, inaugura la ja cèlebre Escola de Mar. Per la seva finalitat docent, és una perllongació de l'escola comuna, però, en començar a fer molta calor, aleshores canvia d'aspecte tot d'un plegat. Els deixebles, que hom compta per centenars, reben llurs lliçons d'una manera que els fa dignes èmuls del més gran naturisme. I és que, a l'Escola de Mar, hom té en compte de donar als nois que hi assisteixen, ultra la noció de natura, la sensació de trobar-se en un medi que els és propici i pot reportar-los molt d'allò que és la clau de la vida. Perquè no és altra cosa això de fer viure els infants, durant algunes hores, a la vora dels batees de la mar, que porten salut al cos i visions de benaurança a l'ànima.

En això, l'Ajuntament de Barcelona, pot rivalitzar amb qualsevol de les ciutats del món. Demuestra que té cura dels futurs ciutadans, perquè vol que, a la mesura de les seves possibilitats, els deixebles de l'Escola de Mar, així com van a aprendre, que ja és per sí sol un honor, vol que, en estar en contacte amb la salabror marina, llurs organismes, més o menys viciats per l'ambient una mica tèrbol de la ciutat, agafin aquella cosa que ha de restituir a llurs cossos la manca de salut física amb què hi arriben.

D'ençà que es fundà l'Escola, l'obra empresa ha estat admirada per qui la ha visitada, signe evident que allí s'hi va amb la intenció d'ésser útil als qui necessiten un guariment preventiu d'allò que podria esdevenir-los. Per això, cada any amb més de braó, l'Ajuntament engrandeix les instal·lacions, per tal com comprèn que la despesa que fa, temps a venir, donarà satisfaccions afalagadores als que hi concorren i fan la vida a plena natura. Si l'Escola de Mar té una cosa que la fa esperançadora d'assaonats fruits, és que té per norma la més estricta germanor. Entre els deixebles impera una companyonia que els dona aquell

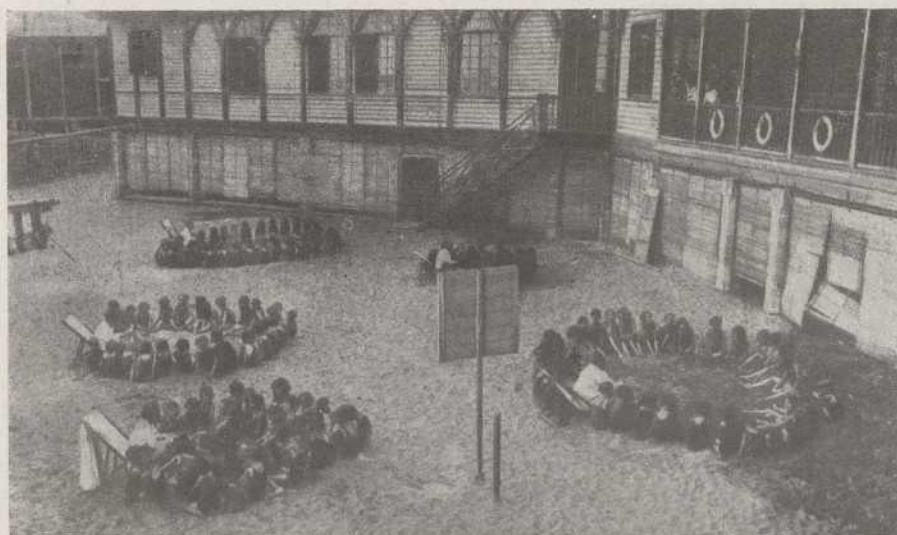
"Dolce far niente". ¡Que bé que si està de panxa al sol, ajeguts a la sorra!

Exercicis de gimnàsia, relacionada amb la geometria, permeten aprendre tot gaudint de la brisa del mar.

dolç afalac que hom rep quan sap que té al costat allò que ha d'ajudar-lo en cas d'haverne necessitat. I mentrestant l'Ajuntament fa la bona obra d'allunyar del perill que sotja sense treva, algunes animetes que per ésser de per sí febles, estan exposades a les greus alternatives d'un desenrotllament físic deficient. Per això, allí, a la platja, durant els mesos calorosos d'estiu, es refan les forces i tonifiquen l'organisme per a quan arribi l'hora de reprendre l'estudi intensiu de l'hivern. I aquesta obra magna de l'Ajuntament de Barcelona, que en ésser empresa hi hagué qui la va titllar de massa avançada, per allò de veure tan gran munió de nois donant l'esquena al sol — que tot plegat no era sinó un prejudici de les gents una mica avesades al que diran—ara que han passat els anys suficients per a prendre-ho com a cosa establerta, se la mira amb una deu de simpatia i respecte sols comparable a allò que un hom té la creença que ja és insubstituïble.

Que així sol passar quan la gent es convenç que al que es va és al benestar i higiene del poble.

Els mestres de l'Escola de Mar fent petar la xerrada amb els deixebles, al cap al tard.

Exercicis de trampolí durant el jocs atlètics

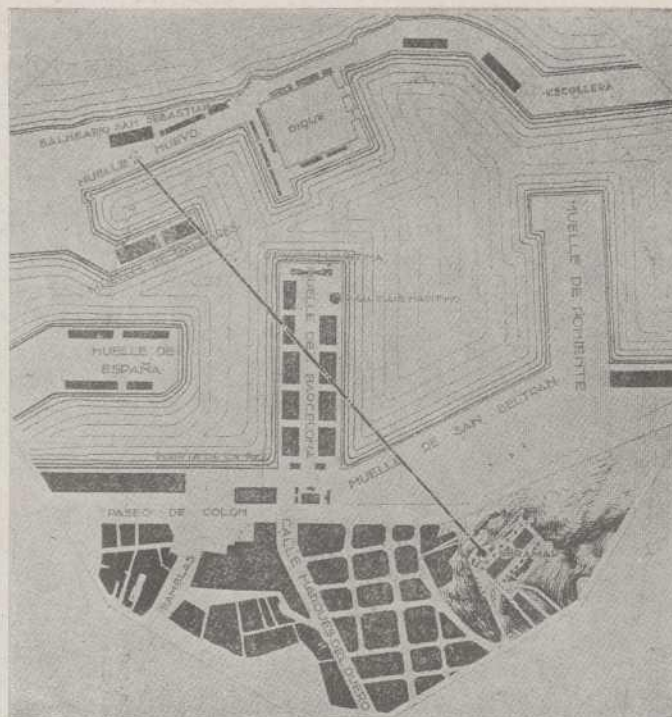
EL FERROCARRIL AERI DE SANT SEBASTIA A MIRAMAR

PASSAR LA MAROMA

HEU passat mai la maroma? Poes seran els lectors que en el sentit estricte del mot ho hauran fet; en l'altre... Passar la maroma, com volar, són desigs amagats a l'ànim de tothom encara que es tingui vertigen, perquè en aquest cas s'hi afegeix el de no tenir-ne. L'equilibrista que passa de cap a cap d'un filferro tivant és envajat de petits i grans. Quan pugeu a una muntanya, a una torre, penseu sovint: "Té, si ara tingués un peu enfora i després l'altre, i no m'enfonssés, caminant caminant aniria de dret a aquell altre cim; els pagesos aixecarien el cap admirats i se senya-

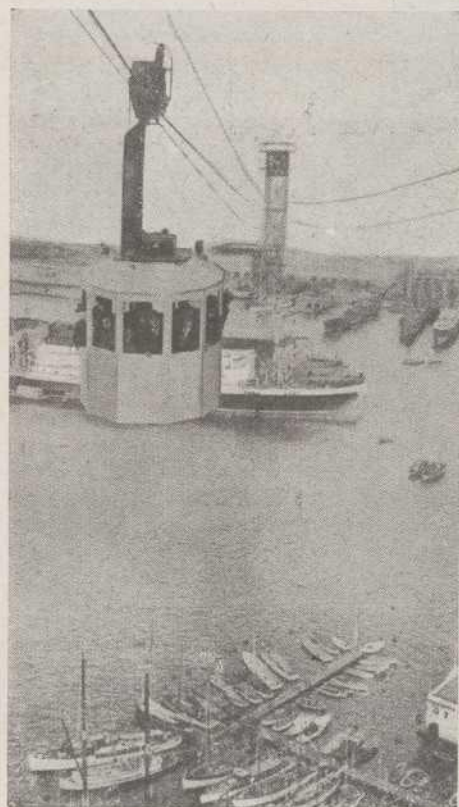
Capdamunt de la torre central del ferrocarril aeri.

Mapa del Port de Barcelona que ens permet veure el traçat de Miramar a Sant Sebastià.

céssim de caminar en l'aire, que aviat seriem als banys!

(Segueix a la pàg. 29)

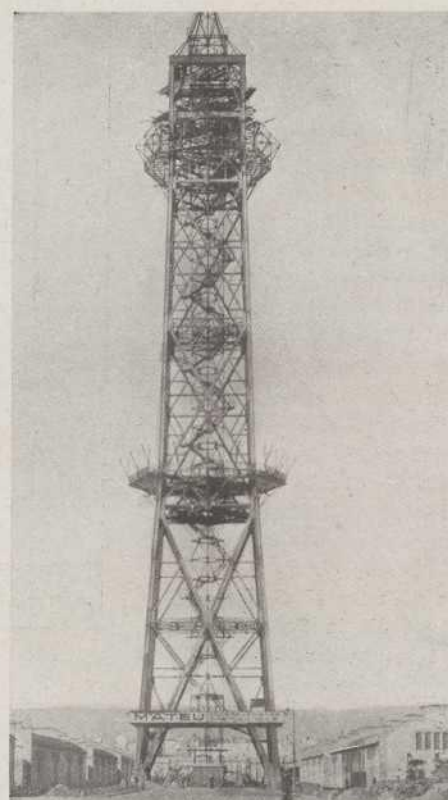
La vagoneta, sospesa damunt del Port és una excel·lent miranda de Barcelona.

rien prudents — uns pagesos petits petits com figures de pessebre — i jo, a mig camí, els saludaria amable i irònic".

Aquests passeigs, tan corrents en temps de les mil i una nits, foren abandonats després; no direm que hi va créixer l'herba, però no direm cap mentida afirmant que quedaren intransitables. I passà molt de temps. Com que costaven tant de passar, de tant mal conservats, els saltimbanquis es feren una palanca de filferro. Però la passaven a peu i era molt cansat. Fou aleshores, molt més tard, que es pensà passarlos en cotxe. El cotxe té un inconvenient, i és que, com que no té un camí assenyalat i construït, de vegades troba un rec o un barranc i hi cau. Per això és més pràctic passar-los en ferrocarril que, com diu molt bé la paraula, va damunt un carril de ferro.

Quantes vegades no haurem mirat des de Miramar, el panorama de Barcelona, i naturalment, com diu molt bé la paraula, la mar. Mirar la mar i sentir el desig d'acostar-s'hi és tot u; però mirar-la des de Miramar ja era una altra cosa. La mar, des de Miramar, era un mira'm i no em toquis.

—Si ara poséssim un peu enfora i després l'altre, i no ens enfonsséssim i comen-

Un aspecte total de la torre que aguanta els ramels d'aquesta via enlairada. (Foto Nicolau).

Vista general de tota l'instal·lació aèria

LA VALL D'ARAN

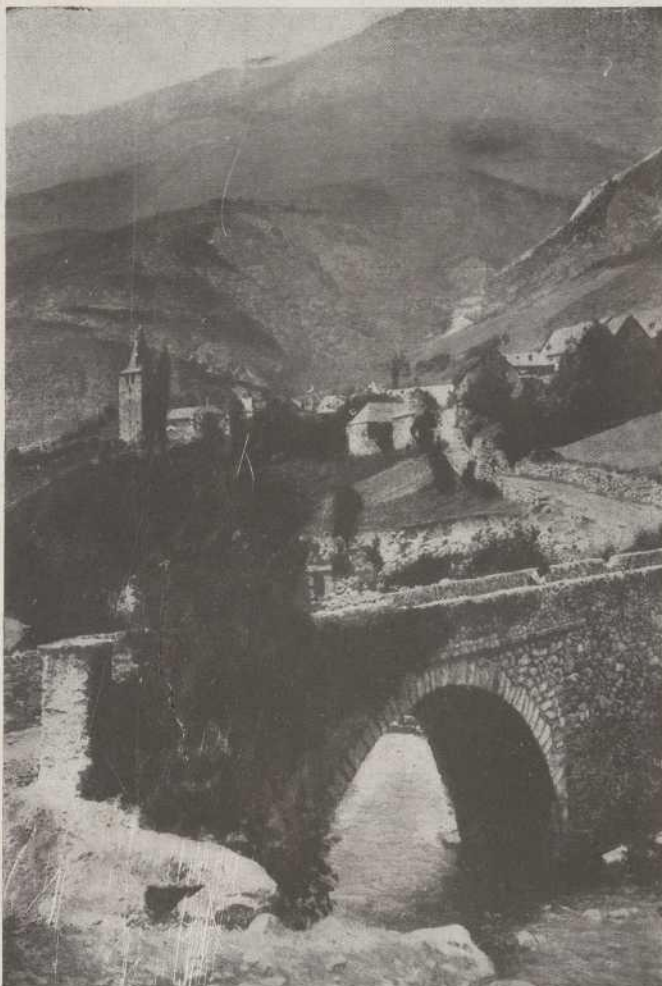
TAN sols alguns curiosos erudits coneixen la fesomia històrica de la Vall d'Aran i el barroer despotisme amb el qual li suprimiren les llibertats que havien jurat respectar dotzenes de reis de totes les dinasties peninsulars. L'honorable ministre de Justícia que anys enrera féu un estudi interessantíssim de les institucions i vida de la Vall d'Andorra, hauria pogut, gairebé amb el mateix contingut, intitular-lo "Institucions i vida de la Vall d'Aran".

La Vall d'Aran fou primer un territori disputat pels senyors feudals del Nord dels Pireneus (comtes del Bearn i de Cominges) i els senyors del sud dels Pireneus (comtes de Ribagorça i del Pallars). Més tard, es feren hereus dels llurs suposats títols jurídics sobre la Vall els reis respectius d'Aragó i Catalunya i de França. En el moment del màxim expandiment imperialista dels reis d'Aragó en el Migdia de França, el rei En Jaume I el Conqueridor va prendre possessió de la Vall i li donà el primer privilegi.

Però la primera vegada que la Vall d'Aran va expressar-se lliurement per sobre la voluntat dels reis i de senyors, fou l'any 1313, que vingueren a Barcelona els representants del Consell General de la Vall i al Palau de la Generalitat reconegueren com a llur sobirà el rei Jaume II, fallant d'aquesta manera el plet sobre el Senyoriu de la Vall que el rei d'Aragó sostenia amb Felip el Formós, de França. El reconeixement no es féu pura i simplement pels representants de la Vall, els quals presentaren a Jaume II el plec de privilegis dit la Querimònia, que és tota una constitució política

La vila de Les Bordes dalt d'un petit turó.

El riu Garona i el vell pont de Salardu, a 4 kilòmetres de les seves fonts d'origen.

i primada de la Vall, veritable recopilació dels costums seculars perfectament acomodada a la mentalitat i necessitat dels habitants de la Vall d'Aran. El rei Jaume II va acceptar els privilegis, jurà respectar-los per ell i tots els seus successors, i tan sols aleshores els representants del Consell General Aranès li ofrenaren pleitesia com a llur legítim sobirà.

L'any 1313 els aranesos refermaren el pacte d'unió fent-lo perpetu, en virtut del privilegi del rei Alfons III, de no separar mai la Vall de la Corona d'Aragó. Quan més tard, l'any 1386, el rei Pere III volgué vendre la Vall a carta de gràcia al comte de Pallars, els aranesos tots, que no consideraven la seva terra com a territori de conquesta de cap rei, sinó espontàniament i voluntàriament catalana, s'aixecaren en armes contra la pretensió i feren recordar al rei desmemoriat que l'any 1385 ell mateix havia ratificat el privilegi del seu antecessor Alfons III. La seva unió voluntària fou encara més palesa l'any 1411, en què trobant-se vacant la corona d'Aragó per la mort del rei Martí l'Humà, la Vall d'Aran es trobà envaïda per la gent d'armes del comte de Cominges, que fe-

ren grans estralls de vides i béns. Els aranesos acudiren a la Generalitat demanant-li ajut, i com sigui que aquesta no es decidia a donar-li pretextant que la Vall d'Aran era cosa del reial patrimoni i no de la Generalitat, els dits comissionats pronunciaren valeroses i nobles paraules en defensa dels llurs drets.

La unió de la Vall d'Aran a la Corona d'Aragó i Catalunya fou, doncs, en els seus orígens una unió jurídica, voluntària i de sentiment. La unió es mantingué ferma molts segles perquè els reis servaren lleialment la constitució tradicional de la Vall d'Aran i les bases del pacte. Quan el primer Borbó, Felip V, destruí l'organisme polític de Catalunya i suprimí les seves lli-

Els llacs de Mayou en plé cor dels Pireneus.

Una caravana en ruta en el glacis de Comolo-Forma 3030 metres)

El riu Negre que passa per Viella, capital de la comarca

bertats, no es va atrevir a tocar les llibertats araneses que havien reconegut Jaume II i els seus successors. Es més: les llibertats araneses foren successivament ratificades oficialment *intotum* per tots els seus successors de Felip V fins a Ferran VII. Les darreres ratificacions, ja parcials, es feren durant el regnat d'Isabel II, per ço que fa referència al lliure domini i aprofitament dels boscos, i durant la

Les viles de Salardu i de Tredos devant del port de la Bonaigua

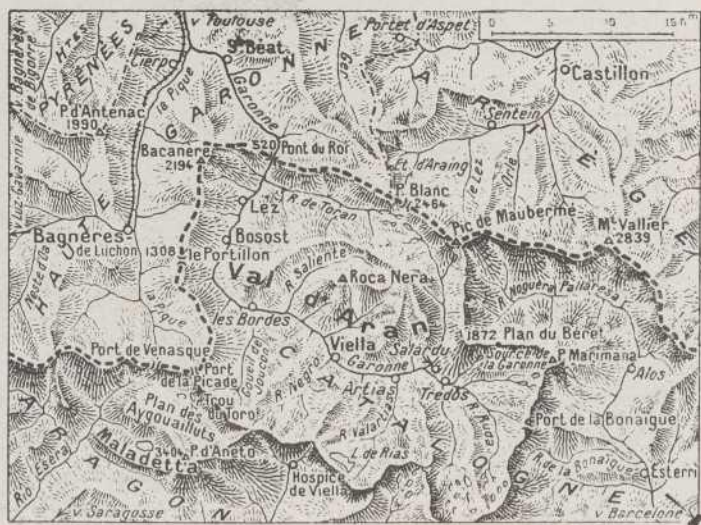
regència de la reina Maria Cristina, quant a l'exempció tributària de paper segellat.

Les llibertats araneses moren en néixer el règim constitucional i establir-se la demarcació per províncies i partits judicials. D'aquesta malifeta n'han sortit com d'una caixa d Pandora tots els mals de la Vall d'Aran, que han acabat per desfigurar completament tota la

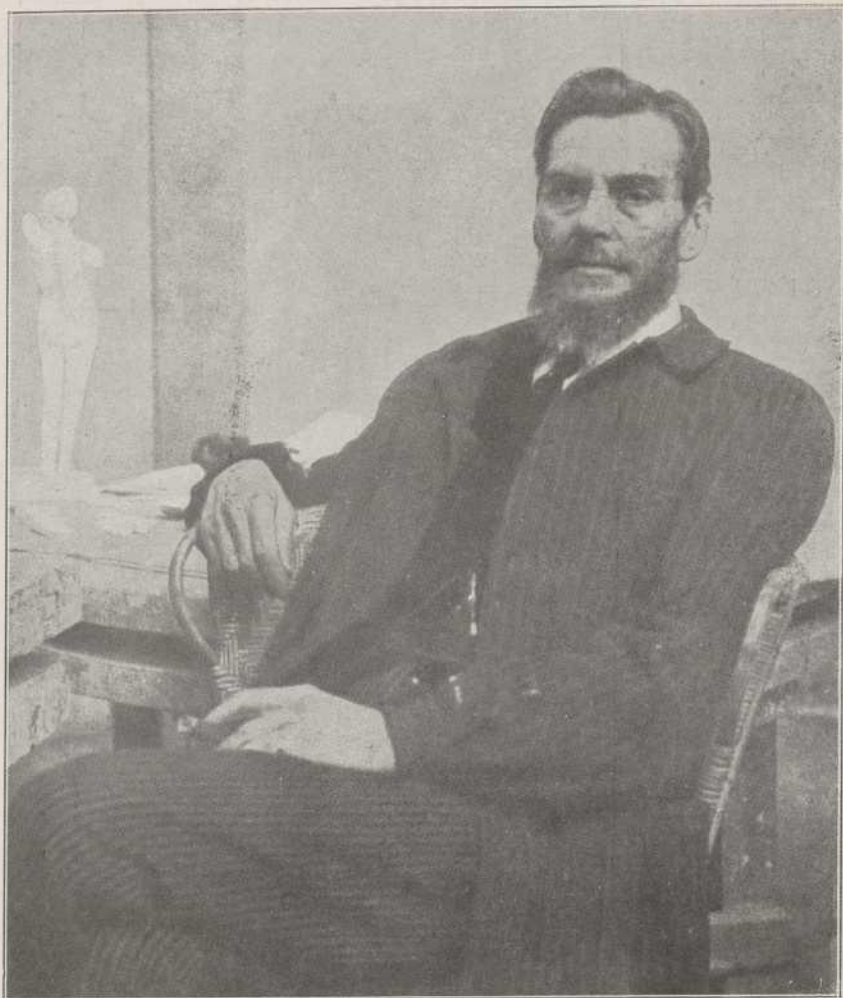
Segueix a la pág. 28)

Una passera primitiva damunt el torrent de davant l'establiment termal d'Aldar de Bohi.

Carta geogràfica de la Vall d'Aran

Retrat de l'illustre escultor català Josep Llimona

Recordant el viatge a l'Argentina del nostre escultor Llimona, que va donar motiu a l'ofrena de la Font dels Catalans a Bons Aires, reproduïm paràgrafs de l'article que el molt ponderat crític d'art Joaquim Folc i Torres va publicar amb tal motiu en Gasetta de les Arts, i d'un discurs dedicat a Llimona en aquella ocasió pel nostre col·laborador Ramon Canals

JOSEP LLIMONA

Gran és l'obra d'en Josep Llimona per la qualitat i per la quantitat. Qui pot sumar en la seva producció un conjunt escultòric com el del monument del doctor Robert a la sèrie de les grans estàtues tombals i monuments funeraris i afegir-hi encara la plèiade divina i exquisida dels mar-

bres femenins de la darrera etapa; qui pot catalogar com a seves obres com el "Crist en creu", popularitzat per reproduccions; "El forjador", "El Crist ressuscitat de Montserrat", i el "St. Jordi de Montjuïc", precedides totes per aquell "Be-

renguer" eqüestre, obra de juvenesa que ho prometia tot, pot dir-se certament gran escultor, i els qui el considerem tal, podem afirmar-nos encara en la nostra opinió quan veïem que a través dels anys i les mudances del gust i l'evolució

de's sentiments estètics aquestes obres vivents de la vida immarcescible de la bellesa destaquen com a valors culminants entre la producció artística de l'Europa contemporània.

No és, doncs, el qualificatiu de "gran artista", en aquest cas, una fórmula periodística, sinó una valoració crítica. Excessivament irònics, els catalans, tenim el pànic al chauvinisme, i el temo pagesívol de fer el pagès de cara al món. Això ens fa temorenes i precaucionistes respecte les valors de totes les nostres coses: això ens arriba a incapacitar per tot assaig de valoració comparativa entre el que es produeix a fora i el que fem nosaltres. Ara mateix, a París, el triomf brillantíssim de les nostres arts decoratives, en controlar-nos, ens dona una bona lliçó i ens diu quan injustificat és aquest snobisme europeista dels llepafils de la nostra crítica, malhumorats i ridículament ensoperbits, que s'esperen darrera les cantonades de la nostra modesta actualitat amb una galleda d'aigua freda, a punt de refredar els més nobres entusiasmes, d'igualar les més belles iniciatives i de posar absurdes reserves a les més nobles i justificades admiracions. Vagi, doncs, amb les estàtues a través de la mar, cap a l'Amèrica germana, amb aquest nombre de la nostra Gasetta, l'elogi i l'admiració dels catalans per aquest fill

Grup escultòric que l'industrial català Sr. Masllorens té en el jardí de casa seva.

Diferents escultures del mestre Llimona

Escultura representant el Treball, en els jardins de davant l'edifici de la usina de la "Chade".

gloriós de Catalunya que els arriba al bell mig de l'estol de les filles gracioses i immortals del seu cisell.

.....

Sense una tècnica no hi ha un art. La paraula de l'escultura és el modelat. El sentiment ha de trobar la frase a la polpa del dit que es posa damunt la matèria plàstica, que dòcilment la rep i la fa eterna. El pensament i l'ofici van junts, i de llur consoci neix l'obra artística.

Si hom pensa com és de difícil la tècnica de l'escultura; si hom mira al llarg de l'història com ella no arriba a la plenitud, sinó en els estats sublims de la cultura; si hom veu l'esforç d'estudi i l'experiència que costa l'arribar a modelar un tros de carn i fer-la viure fins a aconseguir la qualitat, hom comprèn que la qualitat sigui l'etapa culminant de l'escultura grega, amb Fídias.

En Llimona ha aconseguit la qualitat. Els seus cossos viuen, i damunt d'ells hi ha el tremolor esborradís i polpitant de l'epidermis; el bategar gairebé sensible de la sang, l'energia i la dolcesa, la dolor i el goig s'expressen en la seva escultura més enllà de les actituds per la qualitat vital que hi ha en ella.

Aquest es el seu gran triomf, el senyal inconfusible del seu mestratge, la prova de

(Segueix a la pág. 30)

Sant Jordi Triomfant, situat a la carretera que va al Parc de Montjuic.

"Pastoral", grup escultòric en bronze, en una col·lecció particular argentina.

EN EL PARC DE LA CIUTADEL·LA

Les palmeres del Parc de la Ciutadella sembla que no s'adiguin gaire amb la resta de la flora de la nostra terra. (Foto Bergadà)

FINS al segle XII, tot el que avui es Parc de la Ciutadella estava ocupat pel mar, que anava reculant de segles empès per les arenes del Besòs.

Les terres guanyades poc a poc al mar s'anaven convertint en hortes que feren Barcelona de verdures i llegums, fins que es va anar formant un barri de pescadors, marins i navilers, el qual va arribar a ésser molt poblat i ric; nosaltres hem vist com es va desenterrar un moll construït en el segle XV, on hi amarraven les naus; ocupava, a biaix, el que va ésser plaça d'armes de la Ciutadella.

D'aquell barri magnífic, els viatgers contemporanis en parlaven amb admiració.

Però ve que Felip V és eridat pels espanyols per tal com necessitaven un rei que els governés. I el Borbó — que tenia una voluntat conqueridora que feia feredat — el primer que va ocórrer-se-li, una vegada en possessió del reialme, va ésser aconse-

Una bella perspectiva dels jardins del Parc, ben assolellats

guir la unitat d'Espanya sota unes mateixes lleis.

El Borbó, amb l'ajut del seu oncle, que era el rei de França, va aconseguir fer-se rei dels catalans amb una llarga guerra que va acabar amb la presa de Barcelona després d'un siti terrible i d'una defensa heroica i desesperada. I en el barri de Ribera és on la lluita va ésser més ferotge contra les hosts conqueridores.

I el Borbó, que era home de no aguantar gestos d'aquesta mena, ell que sí, va manar que el barri fos enderrocat, pedra per pedra, i que en el seu lloc es bastís una tanda de casernes capaces d'allotjar tots els soldats d'ocupació.

I així varen passar anys i panys fins que en una de tantes revolucions com va haver-hi a Barcelona en el segle XIX, el poble triomfant va decretar l'enderrocament de la fortalesa maleïda, i en Prim, cap del govern espanyol, va dar satisfacció als catalans. I va fer-se el Parc.

Un passeig pel Parc, els diumenges al matí, costum de moltes famílies.

Una cursa en piragua per l'estany del Parc té el seu atractiu.

Més endavant, quan a Barcelona va haver-hi l'esclat col·lectiu de la Exposició Universal, va triar el Parc per estatjar-la.

Cobert amb un mantell de flors, aquell pedró d'ignominia, hi eridà tots els pobles per celebrar-hi la festa de la pau.

Avui, el parc de Barcelona és el lloc més concorregut per la gent de tots els estaments socials. Vol dir que, ultra d'èsser un passeig, és també una deu de bellesa que tothom hi troba gaudi, sigui llur tarannà.

Es que en el parc de la Ciutadella un hom hi troba tot allò que pot allunyar-lo del brugit de la ciutat, sense sortir del seu clos. En aquest cas, els barcelonins, poden dir que són ben afortunats. Només que s'ho proposin, de seguida es troben en la quietud dels recers qui formen els arbres, en mig d'aquells claps de bosc que inviten a la meditació, o bé a l'audaciosa confiança amorosa.

En el parc de la Ciutadella, no podia faltar-hi tampoc allò que dona la impressió d'èsser a la vora de l'aigua, que invita a navegar-hi, pel sol fet que hi suren unes llanxes inversemblants, però que són incapaces d'anar-se'n a fons. Altrament, si no fos així, l'Ajuntament no permetria que solguessin aquelles quietes aigües.

Hi ha també la Cascada, que amb les seves cavernes i els seus cavalls i lleons que hencen aigua per la boca, diríeu que tenen per missió de demostrar que són els em-

baixadors de l'abundància líquida. A dintre de la Cascada hi ha l'aquàrium, amb mostres abundants de la fauna marítima.

La col·lecció zoològica, amb els seus animals engabiats, és una de les seccions del parc que té més admiradors. Allí hi ha representants selectes de la fauna, com per exemple l'elefant, la bèstia que, sense voler-ho, potser, és la que gaudeix de tota la benevolença de la xicalla. Com bestioles d'infima categoria, que hi són perquè no sigui dit que no hi ha de tot.

Cap a un altre cantó del parc, un hom pot veure-hi d'altres coses que li criden l'interès. El museu Martorell, d'història

natural, és una col·lecció les que poden admirar-se que no desdiu gens de en els floes il·lustres del món.

Perquè no hi manqui allò que podria llevar-li categoria, dintre mateix del parc, hi ha erigida l'estàtua d'un dels catalans de més pes: Prim. El seu monument van aixecar-lo allí on hi havia el comanament de les casernes de la Ciutadella. L'únic que resta de l'època de l'oprobí és l'església, per allò que un edifici d'aquesta faisó enlloc no fa nosa...

Encar podrien escorcollar-s'hi d'altres indrets dignes de menció. Un dels que tenen fama d'èsser concorreguts en gran manera, és el pont de Sant Carles, aquella obra d'enginyeria que, en el seu temps, tingué fama d'èsser gairebé una meravella del món.

En conjunt el parc de la Ciutadella, és digne de Barcelona, perquè representa una superació del geni de la ciutat, ja que, damunt els fonaments mateixos dels edificis bastits pel poder tirànic del Borbó, va tenir-se el coratge d'estendre-hi uns jardins d'esplai, un Museu per als estudiosos, un llac ple de poesia, una col·lecció zoològica de renom i d'altres coses que sols els barcelonins que coneixen el terreny pam a pam, són capaços de trobar-hi l'entrellat.

Perquè, les bel·leses i les gràcies d'un indret, que mereix l'estimació de tota una ciutat, han de tenir alguna cosa més que frondositats ubèrrimes.

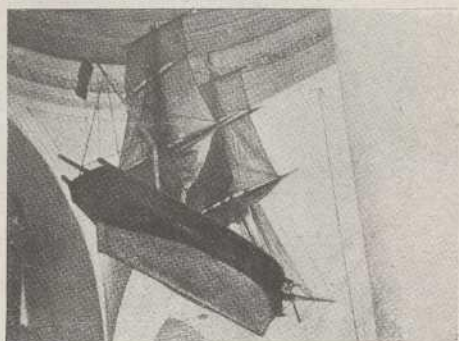
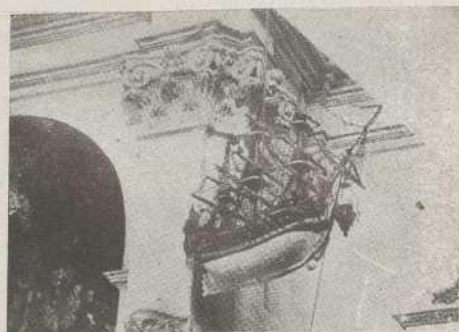
Els micos i les mones, principal atracció dels menuts que riuen de bó de bó.

Un ex-voto de l'Ermita, una de les més afavorides de Catalunya, per la devoció dels navegants. Un xàvec del segle XV, també ofert com ex-voto.

Mariner de Lloret de Mar colrat pel sol i la maríada.

Voixell del segle XVI en miniatura que penja del sostre de l'ermita. Bergantí rodó de l'any 1850, que es gronxa fa més de tres quarts de segle vora les voltes de Santa Cristina.

UNA de les festes més populars de Catalunya i que més anomenada han conseguit, és la que per Santa Cristina se celebra a Lloret de Mar. L'ermita d'aquesta Santa està situada en un dels paratges més bells d'aquesta Costa Brava nostra tan pintoresca i plena de llum, a uns tres quilòmetres de la vila de Lloret, vorejada de vegetació abundant. L'ermita és una capella bastant gran; en els sostres i parets de la qual hi ha penjades nombroses ofrenes en compliment de prometençes fetes a la Santa en dies de tribulació: pintures, croses, figures de cera i embarcacions en miniatura, que palesen la devoció que per Santa Cristina tenen els habitants d'aquelles contrades i principalment la gent de mar.

Prop de l'ermita hi ha instal·lat un hotel amb molt bon servei, i pels voltants s'hi han edificat també alguns xalets que

LA PROCESSO MARITIMA DE SANTA CRISTINA DE LLORET DE MAR

contribueixen a embellir aquells encontorns donant-los un aspecte ben escaient.

A la punta del morro on hi ha l'ermita hi pren cada any més ufana un pi — el pi de Santa Cristina — magnífic exemplar de més de cent anys, a l'ombra del qual s'organitza un menjador a l'aire lliure que no cal dir si es aprofitat per resguardar-se de la xafogor de la època.

El dia 24 de juliol és la festa de Santa Cristina i a la vegada la Festa Major de

Lloret. Aquesta coincidència fa que s'aplegui una gran gentada.

No tractarem pas de fer una descripció de Lloret de Mar. Tots sabem que es tracta d'una xamosa vila recolzada a la vora de la mar en un pintoresc panorama, que li dona un tò propi i inconfusible. Molts catalans deuen haver sentit, sinó cantat, aquells coneguts versos d'en Camprdon posats en música pel mestre Arrieta en la popularíssima zarzuela "Marina", i que no obstant els moltíssims anys que es va estrenar, conserva encara una font de joventut inestroncable:

Costa la llevantina
platja la de Lloret,
com més us miro
amb més goig us veig.

I bé, en aquesta població, cada any, per aquella diada, se celebra aquesta gaia pro-

Els mariners, desembarcant la senyera de la processó en la platja de Lloret

Les barques que condueixen l'imatge de Santa Cristina

La processó en camí cap a l'ermita després de desembarcar a la platja de Sta. Cristina.

cessó marítima perpetuant una antiga tradició, els orígens de la qual tenen de cercar-se pel segle XIV, puix així ho afirmen diversos documents escrits trobats pels investigadors.

El dia 24 de juliol, com hem dit,

Tornada de les embarcacions cap a Lloret de Mar.

El desembarc a la platja de Santa Cristina, prop de l'ermita.

capellans, i els obrers i les obreres prenen seient en les seves respectives embarcacions, totes guarnides i endomassades, amb penons i senyeres que voleien al vent. A la senyal convinguda es fan a la mar. Es un moment d'emoció i de bellesa única. El segur de la temporada dona generalment un dia esplèndid que augmenta la bellesa de l'espectacle amb les tonalitats de color que el sol baten proporciona. En veure aquella magnífica arrencada i quan les embarcacions entren en cursa cap a Santa Cristina hom no pot menys d'evocar aquells passatges de les grans obres clàssiques amb que grecs i llatins varen omplir el tresor d'antigor. La mar és victoriosament soleada per les proes escumejants, i els remes, perentint l'aigua amb ritme ferm i majestuós, deixen rera seu una estela blanca, generosa. La cursa de les barques és brillant i a l'arribada a la platja de Santa Cristina les espera una gentada que converteix la processó marítima en terrestre, la qual es dirigeix per pintoresques corriols cap a l'ermita on es celebra un cerimonial litúrgic. Una vegada acabat, la processó retorna, s'omplen les barques altra vegada i cap a Lloret a tota vela.

Qui arribarà primer? Heus ací la pregunta que es fan tots els que a la platja esperen la tornada. El primer premi és per la barca que primer arribi. Una vegada desembarcats tots els devots romeus i pescadors continúa per la vila la processó fins a la parroquia. Després se celebra la diada amb tota mena de festeigs. A l'endemà, diada de Sant Jaume, i al tercer dia de la Festa Major, hi han altres processons per l'interior de la vila. Durant aquells dies es celebren ballets populars a la plaça pública, entre els quals cal esmentar el de la *morratxa*, que té el seu protocol especial.

El primer dia de la festa només el poden ballar quatre parelles d'obriers de la confraria; càrrees que s'elegeixen anualment per atendre l'administració i organització de la festa de la Santa. Els altres dies poden ballar-lo també altres parelles.

Aquest és l'ambient en què es desenrotlla la festa; ambient

amable, alegroi, que té per mare la blancor de la nostra mar, el plà i la serra besats per la brisa marina i els perfums del bosc. I més que tot, el que encanta és la cordialitat de la mateixa festa, aquesta cordialitat tan pròpia dels lloretenes, que fa que un home trobi entre ells com a casa seva.

Lloret de Mar es veu animadíssima: forasters, turistes, estivejants i famílies d'aquells voltants fan cap a la platja per a presenciar l'espectacle de la processó de les barques.

Aparellades des del dia abans de la festa, al matí i quan ja tot està a punt i l'ha precedit un alegroi tritlleig de campanes, romeus, escolans, el capellà o

La processó de retorn a l'església parroquial de Lloret.

La capella de Sant Roc, guarnida amb tota cura pels veïns i confreres

La bandera centenaria que els camàlics de Barcelona van oferir a Sant Roc

ENVAÏDA cada cop més per l'insolent expansió de la ciutat nova, la vella ciutat es va encongint, es va retirant dignament i dolorida, com aquells avis qui no volen fer nosa.

Cuitem a saturar el nostre record de l'ànima d'aquells indrets que el picot omple d'una desolació de terratrèmol. I planyem el barroer (n'hi han!) qui es permeti menysprear, en nom de la modernitat i de la higiene, aquells reconcs venerables. Ah, ja ens en assabenten prou *les passes* de la salubritat dels barris nous i d'aquelles cases noves, formiguers humans!

Nosaltres no negarem als fills dels barris moderns, motius per a estar orgullosos d'ésser-ne. Però els qui hem nascut en aquesta Barcelona vella que se'n va, en tenim l'orgull d'una mena de noblesa. No podem dir-nos-en fills, sense afegir tot seguit, amb fingida modèstria: "Encara que m'estigui malament dir-ho". I si les circumstàncies ens han portat a viure per altres barris, no ens en po-

SANT ROC DE LA PLAÇA NOVA

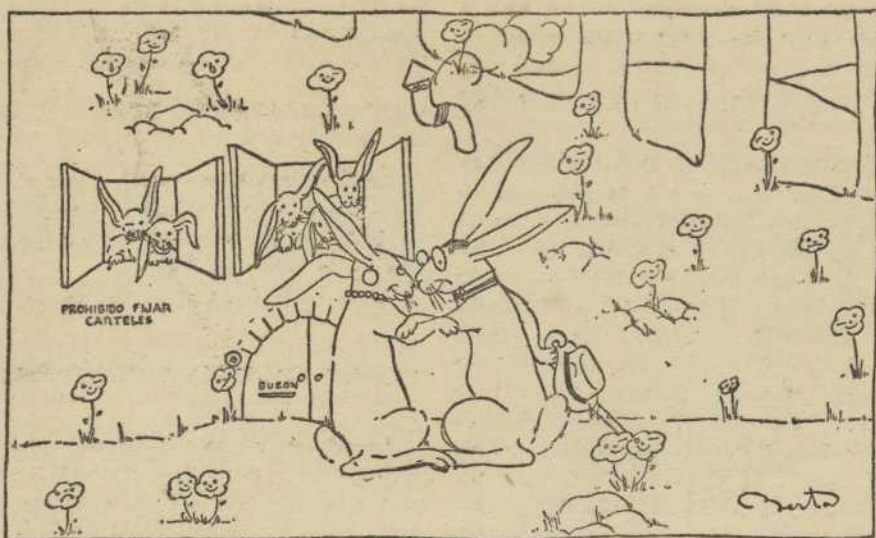

Els jocs de la quitxalla són un dels números més atractius de la festa

dem estar: quan passem pels voltants de la *nostra* Barcelona, per poc que tinguem un quart d'hora lliure, hi anem a presenciar els escenaris de les amors qui ens dugueren al món, a respirar-hi el dolç aire familiar qui, el primer, va penetrar en el nostre pit. I és també per aquestes raons que, literats meticulosos, saltem per damunt de tota consideració literària i fins al moll dels ossos ens enternim amb les pàgines d'un Vilanova, d'un Pons i Massaveu.

Que tot bon barceloní, al menys un cop a la setmana, vingui a donar un tom per aquesta ciutat vella. Quan s'entorni al seu Eixample, ja no es deixarà intoxicar massa per aquells panorames disgraciosos, i aquelles architectures modernistes, i la invariable *Azucena* o la *Cameïa* adroguerils del xanfrà, i les porteres castellanques, i els bars amb orquestra mecànica, i l'allunyament de les ànimes de banda a banda de carrer, de banda a banda de replà, i la

(Segueix a la pàg. 27)

LA LLEBRE VIDUA

PER M. BANDRANAS PALA
DIBUIX DE SENYORETA BERTA

A SSEGUDA a la boca del catau, una llebre reflexionava així:

“Fa tot just quinze dies, que el meu amat espòs, no viu. Quinze dies!... Quinze dies que els pobrets fills han quedat sense pare... Que ja no hauran mai més els seus manyagois, ni els seus savis consells. Els pobres menuts el demanen, el criden, el cerquen per tot arreu i jo els tinc d’enganyar, dient-los-hi, que ja tornarà, que trigarà encara, per haver anat lluny, molt lluny, a un altre cau, a complimentar a una família. Ho creuen, els pobrissons? No, no ho creuen! Ells tenen el pressentiment que no el veuran mai més, i tot el dia se’l passen plorant.

“Ara, he sortit una estona, per a deixar-los esbravar una mica i àdhuc per donar-los-hi a comprendre que he anat a esperar-lo. No gosen pas sortir. S’han tornat porucs i si els faig treure el caparonet fòra cau, donen un giravolt i es fiquen dins a correueta. Ja tenen l’edat de conèixer els llocs per a conseguir el menjar i també les dreceres i els indrets dels turons, camps i feixes, on sense cap mena de perill trobarien la pitança”.

Feu una petita pausa i sospirà:

“Pobre llebrot meu!”...

Li caigueren dues llàgrimes. Amb les potetes les eixugà i tornà a dir:

“No me’n sé avenir, que sigui mort!... Encara em sembla sentir el tret que li llevà la vida. En anar-se’n, em digué: “Me’n vaig fins a un camp de fenc que hi ha en el fondal, per veure si els petits poden arricar-se a anar-hi. Ja és “hora que comencin a sortir”. Aquestes foren les seves darreres paraules. En el mateix camp de fenc hi trobà la mort. Un caçador, un mal ànima, li engegà el tret, que el ferí de mort”.

Dues llàgrimes més li rodolaren, que no eixugà.

“Si no tingués por de deixar sol el cau, jo els acompanyaria als meus fillets. Pe-

rò no, no convé que el deixi. Qualque animalot podria entrar-hi, desfer-me el jaç dels menuts, embrutir-m’ho tot i fins donar-nos un tropell a la tornada. Em tinc de quedar, no hi ha més remei, i el menjar s’està acabant... Com ho farem, pobrets de nosaltres”

Es va quedar un moment pensadora, i de cop, redregà les orelles i obrí els ulls a més no poder. Por? No, res de por. Es que havia trobat la solució de tan greu problema. Deixem-la parlar:

“I sí!... I sí!... No em toca altre remei. Els fills ho necessiten, i pels fills hom s’ha de sacrificar. Com hi ha món, si no fos pel que m’està passant, no en faria cas, ni ara, ni mai. Els fills... els fills...”

Callà un moment i tot seguit afegí:

“I ben mirat, no és pas lleig. Serà un xic més vell que jo, però... tant li fa. Dic que no és lleig i fins diria que és bonicot. Té el pèl, d’un ros-roig, que li escau d’allò més. La panxa d’un blanc lluent. Els morrets, els té de murri, i els bigots, ben posats. Els ulls, els ulls... un xic lleganyosos. Tan primmirat, no es pot pas ésser, perquè ningú no és perfecte en aquest món. A més, aquesta tara diuen que els ve de família”.

Una altra pausa, i tota xiroia exclamà:

“Ja està dit. Aquesta tarda, quan passi, li diré que sí, i fins i tot, em deixaré fer el petó que em té demanat. Que es quedi al meu cau o que se m’endugui al seu.

En aquest moment, sentí xerics i corredisses.

“Són els petits, que es barallen. Ai, Deu meu!”...

Més xerics i més corredisses, i de sobre, aparegueren tots a la boca del cau.

—Què esteu fent, grandíssims dimonis?

—Tenim gana — respongueren.

—Gana?... Ja us ho heu acabat tot?

—Sí, mare.

—I per això, feu tan rebombori?

—El rebombori és perquè el més petit s’ho ha menjat tot, d’amagat.

—Ah... tú?... —digué al petit.

—I encara m’he quedat amb gana — respongué.

Els amanyagà a tots, manant que se’n tornessin cap a dins. En resistir-se a ficar-s’hi, la mare els conformà dient-los-hi:

—Fiqueu-vos al cau, fillets meus, que aquesta tarda us duran menjar.

—Sí?... —feren tots.

—Sí. Ja he trobat qui d’avui endavant us el portarà, ben fresc i ben tendre”.

Els conillets es ficaren al cau, i aquella mateixa tarda, la llebre vídua tingué parastre per als seus fills.

LA INAUGURACIO DE LA FONT DE LES CATALANS

(De la pág. 10)

transportado al mármol con mano maestra; figura de mujer en la que yo veo representadas a las hermosas y valientes catalanas que en la segunda década del siglo XVIII tomaron parte activa en la defensa de la ciudad de Barcelona, en la que veo también a las descendientes de aquellas patriotas, las catalanes de hoy, que recordando el episodio de vuestra historia depositan año tras año su ofrenda de flores al pie del monumento levantado en el salón de San Juan en homenaje a vuestro héroe inmortal el “Conseller en Cap”, Don Rafael de Casanova — figura de mujer que al pie de la fuente parece escurdir en la corriente de agua — en la que podríamos simbolizar la corriente de simpatía que une a catalanes y argentinos, — para separar de ella los cuerpos extraños, que en nuestro caso estarían representados por los choques diarios que en la lucha por la propia conservación sufren los pueblos.

Señores: Al declarar incorporada a las obras de arte que adornan los paseos de esta ciudad, la muy hermosa que constituye vuestro obsequio, deseo formular un voto, en la seguridad de que en él me acompañaréis: que Dios ilumine a los hombres que conducen los destinos de los pueblos para que estos actos de acercamiento y pruebas de sincera amistad se multipliquen a la vez que disminuyan las armas fraticidas que no producen más que intranquilidad, odio y muerte.

Catalanes: Que los vínculos de amistad que unen a vuestra región con nuestra ciudad se acrecienten cada día y que si alguna nube pretendiera empañarlos vengan en nuestro auxilio Larrea, Matheu y Parera, que son hijos de vuestra tierra y padres de nuestra nacionalidad.

He dicho.”

Una ovació xardorosa va cloure el cordialíssim i magnífic discurs de l’autoritat municipal de Buenos Aires. Totseguit, la Banda Municipal va executar “Els nets dels almogàvers”, d’En Clavé, i una part de la concurrència, guiada per la secció coral del Casal Català, va entonar “Els segadors”, que foren molt aplaudits.

Així va acabar tan formós acte de confraternitat catalana-argentina.

DE LA NOSTRA COLLECTIVITAT**CASAL CATALA DE MONTEVIDEO**

El dia 20 de juny, aquest entitat va organitzar una vetllada familiar amb un programa atraient i simpàtic, que es va descabdellar de la següent manera:

Sinfonia "Himne a Barcelona"; la comèdia en un acte de Joaquim Civera i Sormani "L'esperit triomfa"; Griselda, cant, pel senyor J. Soler, Angelus; "Cançó d'amor i de guerra", i la comèdia en un acte de F. Figueres i Ribot "No sempre el que paga trenca".

Finalitzà amb un lluït ball.

CASAL CATALA DE BUENOS AIRES

La secció coral del Casal Català de Buenos Aires, que feia temps que no actuava, va donar un concert per radio el dia 25 del corrent en les audicions de la casa Ditlevsen. Hi varen prendre part també la violinista senyoreta Nelly Sáenz y el pianista senyor Juli Floriani, els quals varen interpretar música catalana del mestre senyor Ernest Sunyer.

Degut a la seva actuació, s'estant fent treballs per a la reorganització de l'Orfeó del Casal Català i ja s'ha decidit que cada diumenge hi hagi assaig de conjunt i hom

diu que hi ha el propòsit de què torni a ésser el que fou temps enrera.

CENTRE CATALA DE BUENOS AIRES

Amb el concurs de l'excelent tenor senyor Emili Vendrell i de la recitadora senyoreta Nuri Solsona Comangès, el dia 11 del que som hom va organitzar una vetllada en la que l'esmentat tenor va cantar vàries cançons catalanes del seu repertori, que foren molt aplaudides, veient-se obligat a repetir "La cançó dels traginers", de Longàs; "Romanç de Santa Llúcia", de Tolrà; "La ginesta", de Pujol; "Cançó de taverna", d'Apelles Mestres; "Pel teu amor", de Ribas; "L'emigrant", de A. Vives, i la sardana de "La Santa Espina", de Morera, i encara a l'acabar hagué de cantar-ne d'altres per a retribuir els aplaudiments de la concurrència.

La senyoreta Solsona també es desenvolupà correctament en la seva tasca, tant en els recitats catalans com en els castellans, distingint-se sobretot en "Por el camino adelante", de J. Dicenta, dit amb molt de sentiment, el que li valgué una ovació i fou obligada a recitar algunes noves poesies.

—A benefici del Dia de la Seguritat Pública, aquesta entitat organitzà el 18 del corrent una vetllada teatral, en la que hi prengueren part, a més del quadre escènic

de la casa, diversos números de varietats, acabant amb un lluït ball.

CENTRE BALEAR DE BUENOS AIRES

També aquest Centre portà a cap el dia 8 del que som una vetllada teatral seguida de ball, que fou aximateix a benefici del Dia de la Seguritat Pública.

Es va veure força concorreguda.

CENTRE VALENCIÀ "EL MICALET"

Aquesta entitat va celebrar amb un lluït ball la vigília de la festa nacional argentina, i dos dies més tard va organitzar una altra vetllada teatral seguida de ball.

Les dues festes es veieren molt concorregudes.

CENTRE BALEAR DE LA PLATA

El 28 de juny proppassat aquesta entitat tingué assemblea general per renovar la seva Junta Directiva, essent elegits els següents senyors:

Vicepresident, Llorenç Company; secretari, Manuel Andrés; prosecretari, Gabriel Ripoll; protresorer, Rafael Vicens; vocals, Miquel Noguera y Anton Ripoll.

BANUS QUICK LUNCH COMPANY**333 - LAVALLE - 333****Restaurant nord-america de gran rapidesa****NO S'ADMETEN PROPINES****NO ES COBRA COBERT***Es una nova creació de la vida econòmica i moderna***UNIC EN EL SEU GÈNERE A SUD-AMERICA****AMB CAPACITAT PER ATENDRE 1500 PERSONES PER HORA**

Brinda dinars i sopars selectes i abundants amb menús des de 60 centaus i un servei extra-ràpid, fàcil i correcte, sense esperes mortificants, de manera que en 10 minuts Vd. pot dinar o sopar amb tota comoditat i dintre d'una distingida atmósfera. Es digna de conèixer-se aquesta nova institució de la gran ciutat.

Especial servei de té, des de les 15 a les 18 hores, amb pasteleria elaborada a la casa.

NO S'ADMETEN PROPINES

SANT ROC DE LA PLAÇA NOVA

(De la pág. 24)

mútua desconfiança i la freda indiferència entre un veïnat qui canvia cada dia.

Com és característica de tota una altra manera d'ésser, per exemple, la Plaça Nova.

Plaça Nova! Només de pensar el temps que fa que s'ho diu, quina dolçor de indulgència il·lumina el nostre somriure! Com a una persona estimada qui ja sembla estrany que visqui tant de temps, li cridaríem: "Per molts d'anys que la poguem veure!"

Per molts d'anys? Cuitem a estimar-la tal com és encara. Diuen que la Reforma li obrirà tot un costat, aquell que li priva de veure la fatxada del senyor Girona; altres horrors es veuran pel costat obert: tot un seguit, sens dubte, d'aquells edificis elefantins que a Madrid ja en diuen *estilo catalán*. I la invasió de la vida nova esvaïrà el perfum del lloc venerable i canviarà la faç dels edificis i esparillarà, tal volta, les famílies qui de moltes generacions ençà s'hi perpetuen.

La Plaça Nova. Quin cercol de passió hi palpita! Al bon barceloní de la Plaça Nova no li cal saber-ho pels llibres; una llambregada al seu entorn i de la casa més nova a la més antiga, del palau del bisbe a les pedres romanes, tot el passat se li farà sensible. Passat qui es continua, però, amb el present; passat que viu, i serveix el present. Les torres velletes fan el seu servei actual. L'antiga llibreria té en els aparadors les obres més d'avui, i a les farmàcies trobareu les medicacions més noves i efímeres, però també les herbes tradicionals qui fan les tisanes oloroses, i els unguents de colors revellits dintre pots del segle XVIII i els pegats qui fan olor de vella sacristia.

Com les circumstàncies hi són favorables a que la població no s'hi renovi gaire, i les famílies s'hi perpetuen i s'hi emparenten mútuament, tothom es coneix mútuament la vida amb tots els ets i uts, i d'aquest conèixe's, d'aquest merclar-se ve que sempre les indulgències hi són més cordials i les rancúnies menys violentes. I en fi de comptes, no val més una bona rancúnia que aquella desconfiança, aquella indiferència entre veïns del mateix replà?

La Plaça és com el pati comú d'una gran família; és un saló per a les fetxes, i àdhuc mercès a San Roc, és el temple obert a totes hores.

Tota dolor del veïnat, tota alegria, ressonen fortament per tota la Plaça. En certs moments hi passareu, hi sentireu un no sé què; com si tota la plaça estés neguitosa o estés alegre; un serà possible prendre el polç a la plaça. Comprendreu que deuen haver-hi combregat algú, que algú hi ha mort, que algú es casa, que algú bateja.

I la vibració de simpatia i de familiaritat s'escampa pels corredors d'aquell pa-

ti, qui es diuen noms tan saborosos com: carrer del Bisbe, dels Boters, de la Palla, dels Ares, de la Corribia, Bou de la Plaça Nova (recordeu, quan essent nois, us delectàveu amb les anques, l'encés d'aquells mots, el peu d'impremta: *Bou de la Plaza Nueva?*)

I per si no hi haguessin prou llargs d'unió i de familiaritat, la Plaça Nova té Sant Roc i les seves festes, amb la contribució de tots els veïns, amb la bona joia de tots els veïns, amb les gentils col·laboracions, que ara direm, de tots els veïns.

□ □ □

Es tradició que Sant Roc estigué a Barcelona, entrant-ne i sortint-ne per la Plaça Nova; tornava cap a Montpeller, la seva ciutat nadiua; venia de Itàlia on, després de guarir apestats molt de temps i haver-se contagiats, les poblacions el foragitaren i ell vivia en la solitud acompanyat només d'aquell gos, qui, com ja veurem, també fa miracles. Tornava Sant Roc guarit de la seva malatia i anava a trobar noves ingràtituds, per part dels seus compatriotes.

Seguint a través del segle els alts i baixos que experimenta el culte de Sant Roc, no podem menys de treure'n una conseqüència: que aquest sant té un destí molt semblant al de Santa Bàrbara. Amb la sola diferència que de la santa se'n recorden els humans quan trona i del sant quan els microbis fan de les seves. Perquè la virtut de Sant Roc, ningú no ho ignora, és una virtut que podríem dir-ne desinfectant.

Així, tenim entès que la confraria barcelonina de Sant Roc ja és constituïda en 1589 amb motiu d'una pesta; després gairebé ningú no es recordava del bon sant fins que una altra pesta, cap al 1651, va desvetllar les memòries. I així cada nova pesta porta nous cultes i festes noves a Sant Roc: el còlera de 1865, la febre groga de 1870, el còlera de 1884. Des d'aquesta data última, però, les festes de la Plaça no s'han interromput ni han minvat en lluitament.

La imatge de Sant Roc que hi ha a la Catedral, diu que és del 1690 i va estar col·locada molt de temps sota dels arcs qui unien les dues torres; la petita imatge que hi ha a la Plaça hi va ésser posada en 1822. Abans n'hi havia hagut una altra a la cantonada del carrer dels Boters.

Nosaltres no hem vingut ací a fer història; sinó a parlar especialment de les festes que es fan avui a Sant Roc. I ens reca molt no poder parlar ací de coses molt agradables de saber, relacionades amb el passat d'aqueixes festes, com aquella vegada, cap a 1859-60, que els veïns van fer un vaitot, desastrós econòmicament; aquella cúpula sostinguda per centenars de cintes qui penjaven de tots els balcons i terrats; i aquell cadafale sumptuós qui, després de passar la comissió els comptes, va anar a servir (oh profanació!) per a aguantar el Carnestoltes del Born.

Com aquell any que una gran ventada va tirar Sant Roc per terra. Sant Roc no va fer-se gaire mal, però el gos va quedar escrostonats de mala manera. En Puntí — un popular escultor qui guardava tot l'any el sant a casa seva i curava de la seva conservació — va demanar a un de la comissió: "Aquest gos s'ha de pintar de nou; de quin color el voleu?" El de la comissió, estranyat de la pregunta, va dir-li, mig picat, mig en broma: "Home, si us sembla, pinteu-lo de blau cel". Tal dit tal fet: al cap de poca estona el gos ofería una color blau-cel que enamorava. Però no pas als de la Comissió. Penseu quines protestes!

□ □ □

I parlem ja de les festes d'ara: les festes que continuen la bona tradició dels temps de l'Emili Vilanova.

Les festes són anunciades dies abans, per uns bonics programes, en català, i penjat en una de les torres, per l'indispensable cartell de l'Antonet Rigau. En aquests cartells d'ornamentació abundosa, i on les vives colors no s'hi estalvien gens, sempre hi veureu alguna *vista* de la Plaça, algun retrat de Sant Roc, i a l'entorn, titelles, coets, flors i fruites de tota mena. Això dels cartells té el seu origen en la pensada d'una enamorada parella qui, anys fa, en honor a Sant Roc, va voler sacrificar part dels dolços moments de conversa, fent un cartell per a les festes. Van comprar paper negre i vinga retallar i enganxar lletres tot dient-se coses agradables. L'Antonet Rigau va fer una orla per al cartell, la qual va plaure tant a la resta de la Comissió, que va nomenar-lo tot seguit el seu artista oficial. Ja fa molts anys que els cartells d'En Rigau, mostra deliciosa d'art popular, anuncien les festes.

També les anuncien pels aires aquelles banderes tan boniques i joïoses qui voleien per damunt de la plaça. Elles són també resultat d'una gentil col·laboració. Un any que la Comissió tenia *fondus* sobrats, va pensar de tenir banderes pròpies en comptes de les llogades, cares i lletges. Totes les noies del barri, en col·laboració amb distingits artífexs, van posar-se a cosir i brodar banderes. Després van signar-les amb els seus noms gentils, i ara els noms d'aquelles noies boniques voleien cada any al vent joïós de la Plaça Nova. Aquell vent barceloní qui fa dançar als terrats la roba blanca.

Aquestes són les banderes de l'aire. La Plaça té, encara, banderes de la terra: la bandera venerable que el segle XVIII oferiren a Sant Roc els camàlies de la Plaça Nova (en 1896 va celebrar-se solemniament el centenari d'aquesta bandera) i la bandera nova, la rica bandera verda que en 1903 va néixer de la col·laboració i la munificència d'aquells veïns generosos.

Quan el matí de Sant Roc, després de la tronada, la passada comença i la música emociona el cor de les noies, les bande-

res són passejades pel barri, acompanyades per les comissions antigues i noves i pels veïns que volen anar-hi, darrera dels gegants i nanos propietat de la Plaça, són portades a la Catedral i col·locades, durant la missa i la veneració de la reliquia, a les dues bandes de l'altar de Sant Roc. Durant la missa, a la porta de l'església, els gegants ballen. Aacabada la missa, la Comissió torna a agafar les banderes i tot-hom se'n va cap al palau del bisbe i dona un tom pel pati. Tot segut la bandera és issada a un balcó episcopal, mentre abaixa a la Plaça al peu de la capella de Sant Roc, plena de flors, veles i domassos, les noies més maques reparteixen pans als pobres i comencen de vendre aquells saborosos panellets fabricats pels més il·lustres pastissers del barri.

Qui frueix de valent en aquesta festa, són els petits. De xicotets en venen des dels barris més reculats de Barcelona, a bandades, a núvols. No els manquen els més clàssics divertiments: la sortija, la paella, l'olla, les curses de sacs, la cucanya i els titelles.

Per als grans, a més dels titelles que tant els agraden, hi ha balls de societat a la plaça o en alguna sala a propòsit, i sempre sardanes. Mireu si les sardanes els són cosa indispensable, que un any la Comissió va fer tard per a contractar la cobla. Totes eren llogades. Doncs be, va aconseguir-se que una cobla qui tocava al Cafè de les Set Portes, toqués, alternant, una sardana al cafè i una a la Plaça Nova. I així tota la nit, la cobla, en un carruatge que pagava la Comissió, anava i venia.

Les festes acaben sempre amb la joia efímera d'uns focs artificials i amb aquella tristesa de quan s'acaben, que deixen la plaça més fosca que abans i amb aquella sensació d'un any més, qui fa dir melangiosament: "Fins a l'any que ve, si som vius".

Els focs artificials posen sempre en els cors de la Comissió un xic d'alarma. Una catàstrofe desseguida hi és. Si plou i han de guardar-se a casa d'algú, en algun establiment, en veureu de precaucions; sovint sentireu allò de: "No us acosteu massa allí, hi ha els focs! Tu llença el cigar; hi ha els focs!" A un dels veïns més previsors (previsió i res més que previsió, eil!) un any, uns companys de bon humor van fer-li'n una com un cove. Sense ell saber-ho van guardar tot el castell de focs sota del seu llit; ell, innocentment — qui mal no fa, mal no pensa — va dormir-hi tota la nit d'un són. Encara quan se'n recorda se li posa carn de gallina.

No cal dir la Comissió com s'afanya i es multiplica durant aquests dies. Tots els seus membres es diuen aquells noms que semblen d'un quadret d'En Vilanova. Ells m'han autoritzat gentilmente per a nomenar-los ací: En Joanet de la taverna, l'Antoniet del forn, En Benitu, l'Antoniu, En

Pau de la farmàcia, En Pep matalasser, l'Isidret torner i En Pep Barbany.

Entre molts avantatges i privilegis, la Comissió en té un d'envejable: el de beure en el xamós porró de la Plaça Nova. Veureu que cap allà l'any 1830, la Catarina, muller d'En Xaio, besàvia de l'actual Benitu, passava per Mataró i va aturar-se al forn del vidre. Tot seguit, la seva ànima faceciosa va pensar quin obsequi extraordinari podria fer als amics de Sant Roc i de la Plaça Nova. Ella que li diu a l'amo del forn del vidre: "Què va que no em farieu un porró, qui sense deixar d'ésser porró, fos diferent de tots els porrons del món?" El vidrer, tocat en l'amor propi, rumia una mica: "Ja està. Torneu demà i tindreu el porró que voleu". I va fer un porró amb un broc tan llarg, que ultrapassava la llargària del braç més llarg que pugui haver-hi. De manera que per beure amb aquest porró s'han d'ésser dos: un que dona beure i un que beu. Aquest porró és un símbol d'aquella familiaritat i d'aquella col·laboració que hem assenyalat entre els veïns de la Plaça Nova. Plè del vi més bo que es troba, ell presideix al bell mig de la taula les deliberacions de la Comissió. De tant en tant, algun membre assedegat s'exclama: "Tu, dona'm beure, si et plau!" I tot segut s'estableix la més cordial col·laboració en la beguda.

La Comissió rep, encara, les ofrenes que es fan a Sant Roc. I de tant en tant, es presenten dificultats a resoldre, respecte a aqueixes ofrenes.

Per exemple: una vegada, un pagès del Llobregat, un fill del qual havia guarit de la mossegada d'un gos, va portar un blandó enorme per al gos de Sant Roc, fent constar que amb Sant Roc "no hi anava res". Cap raó va poder convèncer el tostut pagès. Els encarregats de rebre l'ofrena van tenir de tombar una mica el Sant Roc, perquè es veiés bé que la cera cremava per al gos només.

Una altra vegada una dona va presentar-se amb un queixal gros com un cap de criatura. Volia que el fiquessin a dintre de la capelleta, però no hi cabia. Però ella havia fet el gasto i volia que el queixal figurés a la vora de Sant Roc; veient, doncs, que a dintre no hi cabia, volia que li pengessin a fora. En Joanet carboner, de la comissió, s'exclamava: "No pot ésser, no pot ésser; la gent es pensaria que Sant Roc ha posat botiga d'arrencaqueixals!"

La dona, amoïnada i avergonyida, deixà el queixal a les mans del Joanet.

—Tingui, doncs; confiti-se'l.

I apretà a córrer.

J. FARRAN I MAYORAL.

A VALL D'ARAN

(De la pàg. 17)

seva gentil personalitat pirenenca.

A la Vall hi havia un sol Consell General i batlles de terçons. El Consell tenia

atribucions absolutes per a tot el que fos el "bé de la Vall", segons expressió secular. Ara hi ha hagut setze Ajuntaments subjectes a les lleis municipals i... alcaldes de reial ordre.

A la Vall hi havia un Síndic General, espècie de Justícia Major, encarregat de la Defensa dels Privilegis, contra els desafurs del governador o dels mateixos reis. Ara, en lloc de Síndic, hi ha un eixam d'autoritats centrals i provincials que fan el que volen amb els interessos de la Vall.

A la Vall hi havia un sistema de repartiment de càrregues que era a la vegada comunista i patriarcal i no es coneixia altra tribut que el "gall de rei" (una mesura de blat per cada llar), per al sosteniment de la sobirania catalano-aragonesa. Ara hi ha sols el sistema d'impostos directes i indirectes.

A la Vall, els boscos, les aigües, les mines, tot era del comú, per l'aprofitament dels veïns, i com a fons de renda per a cobrir les necessitats dels pobles. Ara tots aquests béns patrimonials es donen per concessions, es controlen per funcionaris aliens, i dels llurs rendiments la Vall no en veu res o gairebé res.

A la Vall hi havia entrades i sortides lliures de mercaderies a França, per tal de poder viure els seus habitants. Ara hi ha dreçades dues Duanes a Lès i a Bessost, i tota una companyia de carrabiners que li costa al Estat deu vegades més del què recapta perquè els aranesos paguin drets de Duanes.

A la Vall hi havia un dret de Patronat exercit pel Consell per tal de presentar als fills de la Vall en les vacants de parròquies al bisbe de Cominges. Ara hi ha un bisbe a la Seu d'Urgell que fa el que vol.

A la Vall hi havia Casinos d'esbarjo, a Lès i a Portilló, que representaven un gros ingress per als interessos públics de la Vall. Ara els francesos que tenen gust de despesar els diners al jec se'n van a Montecarlo.

Molts altres privilegis, àdhuc dels reis de França, tenia la Vall d'Aran, que el règim constitucional centralista esborrà sense cap respecte al dret públic, a la tradició i a les necessitats generals de la Vall d'Aran. Per això tots els membres del Consell General que l'any 1812 deien, com es pot llegir en el seu llibre d'actes, que la Constitució que el governador els manava jurar portava la pertorbació a les institucions del país i atemptava a les seves llibertats i privilegis, no feien altra cosa que prevenir el curs malaurat dels esdeveniments en el segle XIX. El diputat que en nom de la Vall va anar a Càdiz hi havia d'haver anat a fer la mateixa feina que els comissionats de l'any 1411 a la Generalitat de Catalunya i no a votar una Constitució que era el dogal de les llibertats araneses.

EL FERROCARRIL AERI DE SANT SEBASTIA A MIRAMAR

(De la pág. 15)

L' enamorada es tornava vermella només de pensar-ho.

—Ai, no, que ens veurien des de baix!

I la parella d'enamorats s'acontentaven de mirar-s'ho. Mira'm i no em toquis? Segons com es miri, naturalment!

MIRAMAR - SANT SEBASTIA

Un dia tots aquests desigs de posar un peu enfora i després l'altre, etc., varen tenir tanta força, que varen aconseguir agrupar uns homes i uns ferros — molts homes i molts ferros — i, com passa sempre que això succeeix, es constituí una societat anònima. I encara que no hi havia cap ferrocarril aeri de Sant Sebastià a Miramar i viceversa, la societat anònima es digué del "Ferrocarril Aeri Sant Sebastià-Miramar", perquè fet i fet era la millor manera que acabés per haverhi un ferrocarril aeri de Sant Sebastià a Miramar, i viceversa, naturalment.

Els homes començaren de treballar amb els ferros — i els diners, naturalment — i poc a poc i de pressa començà de veure's com s'aixecaven unes torres que es veien de lluny. Per exemple, baixàveu carrer d'Arribau avall i ja en veieu una que anava errent, creixent. Això durà dos anys, i ara ens trobem que aquests dos anys acaben de passar i ja està. Aneu al port i veureu unes altes torres de ferro, una a la Barceloneta i una altra al moll de Barcelona, i allà dalt de Miramar, una construcció, i uns fils de teranyina que van d'un cap a l'altre.

Els enamorats ja podran anar als banys des de Miramar i les enamorades no es ruboritzaran pensant que de baix estant els han de veure les cames, ara que les faldilles tornen a portar-se llargues.

Pujaran a Miramar — quina cua! — i des d'una andana que sembla una palanca per capbussar-se al port, entraran a la vagoneta, com una bossa de confits penjada d'un fil de teranyina — sí, sí, de teranyina! — L'aranya que el filés quedaria desencansada. Hem dit un fil, diguem-ne cable i ens hi acostarem més — potser en passarem i tot — però són tres els cables: el que fa de carril per on la vagoneta corre, el tractor, que l'estira, i un detractor de reserva per en cas que l'altre es trenqués. D'aquesta manera els viatgers no poden quedar penjats en mig del camí.

Hem parlat de l'aranya que filés aquests fils, i ens l'imaginarem prou monstruós si pensem que per descaragolar els rodets dels cables i estendre'ls calgué un motor de 30 cavalls rutilant durant dos mesos, i per aguantar-los estirats cal que pengin de l'extrem oposat a Miramar, on van caragolats a uns grans tambors empotrats, uns con-

trapesos de ciment que només direm que el del cable carril pesa 50 tones. Hom pot veure'ls a la torre de Sant Sebastià, penjant enormes, i pujant i baixant segons que la vagoneta sigui al mig o bé a un dels extrems.

EL FERROCARRIL AERI

Explicarem ara com va la cosa i després veurem com s'hi va. Les torres tot-hom les coneix: Sant Sebastià, Jaume I i l'estació de Miramar, que no té torre perquè li en fa la muntanya. Unint aquests tres punts passen els cables, i per ells les vagonetes. A quina alçada? Miramar es troba a 54 metres; la torre de Jaume I a 115, i la de Sant Sebastià a 80. El monument a Colón en té 62 i aquest és el punt més baix de la panxa dels cables.

A una velocitat d'onze quilòmetres per hora, les quatre vagonetes, d'una capacitat per a vint persones cada una, poden transportar vuitanta persones en cada sentit i d'un cap a l'altre. D'un cap a l'altre, diem, perquè el viatge es fa en dues vegades: de Miramar a Jaume I, ací es canvia la vagoneta i es continua el trajecte. Aquest canvi és una nova atracció del viatge, perquè hom es troba a la torre Jaume I, a 115 metres, directament damunt del mar, en un mirador meravellós. D'allà, un ascensor a una velocitat de 120 metres per minut, us baixa al restaurant, a 50 metres, on hi ha lloc per 300 coberts (si voleu baixar a peu des de dalt d'aquesta torre, comptareu 530 graons). El punt d'arribada, Sant Sebastià, hem dit ja que és una torre de 80 metres, amb una gran sala al cim i, naturalment, ascensor per a baixar o pujar, o sino 360 graons.

LA SEGURETAT

Més de quatre es miraran aquesta construcció amb un cert temor. Es possible, es preguntaran, que tot això s'aguanti? I bé: examinem aquesta qüestió de la seguretat, tant important. Com s'aguanten les torres damunt l'aigua, podríem dir? Els fonaments de cada una s'enfonzen tretze metres, onze dels quals sota el nivell de l'aigua. Suposem un temporal prou fort per endur-se'n els molls; les torres aguantarien, perquè el fonament d'un qualsevol dels peus pesa més que la torre sencera. Les dues torres, doncs, continuarien en peu desafiant el temporal. I són 1.300 tones de ferro, 45 de cables i 12 de pintura, sense comptar els altres ingredients!

—Bé — dirà el temorenc professional — però si es trenca el cable carril?

Tot, en aquest món, es pot trencar, i un cable que ha de suportar un pes es pot trencar quan aquest pes és superior a les seves forces. El pes que ha de suportar aquest cable és de vint persones per vagoneta i els càlculs de la seva resistència diuen que es trencarà augmentant el contrapés fins a 200 tones. Per això caldrà

que a cada vagoneta, on no hi caben més que 20 persones, se n'hi encabissin 150, cosa ben difícil, sembla.

—Sí, però pot succeir que la vagoneta s'aturi a mig camí.

Examinem el cas. Les vagonetes van mogudes per un cable tractor accionat per un motor de 75 cavalls. Aquest motor pot tenir pana. Aleshores n'hi ha un d'auxiliar de 45 cavalls. Però aquest pot també averiar-se. Un motor de gasolina, de reserva, de 50 cavalls, està a punt. I si el cel cau? Aleshores hi ha unes grans maniveles que es poden accionar a força de braços. Altrament, si el cel cau, ens agafarà a tots a sota.

Però encara, sense caure el cel, es podria trencar el cable tractor. Aleshores el conductor de la vagoneta puja a dal des de l'interior i enganxa el vehicle al cable auxiliar. I tot marxa, perquè la vagoneta està sempre, a través dels cables, en comunicació telefònica amb Miramar, on hi ha les màquines.

Està convençut el senyor Temorenc Professional? Emprendrem, doncs, el primer viatge.

EL PRIMER VIATGE

Pugem a Miramar. Prop del restaurant, de cara a mar, en un d'aquells malecons que semblaven a propòsit per acabar amb una desesperació amorosa. No ens estimem, però; baixem uns graons i ens trobem a l'estació. Per aquesta vegada no prendrem bitllet; cal aprofitar l'ocasió. Al moll ens espera la vagoneta; quan la toquem, com que va penjada, va d'un costat a l'altre. Ja ballarem!, penseu. No fésiu pas judicis temeraris; entreu amb nosaltres.

La vagoneta és dotzavada amb vidres — diguem-ne — de celuloide groixut, per evitar que es puguin trencar i els trossos caiguin a baix. Hi caben vint persones i el conductor, i això que diem no és per ofendre el digne funcionari; és per no repetir massa sovint la paraula viatgers. Sona un timbre i comencem el viatge. Heu dit ja ballarem? Doncs no ballem; i això que fa vent. La vagoneta llisca pel seu cable i deixem la terra. La sensació, però, no és pas la mateixa del vol; és la de caminar en l'aire, d'una manera pausada i segura. Poc a poc us adoneu que passeu directament per damunt de les coses. Veieu sota de vosaltres la carretera del Port, el moll del carbó, les obres de la Duana nova, un tros d'aigua del port, no massa clara. Veieu les xemeneies dels vaixells per damunt (no us heu preguntat mai què hi ha dins d'una xemeneia de vapor? Hi ha una pila de tubs i fum), els vaixells embanderats de roba estesa, els vaixells de guerra com cigars, o com sardines en escabetx. Ens acostem al moll de Barcelona. Ja hi som. Que net! Unes llambordes que semblen mosaics romans, polits, menuts; unes bótes envernissades; tot de joguina.

EL PANORAMA

Mirem cap a la ciutat: la Rambla amb les cols dels arbres; el monument a Colom, un magnífic pom d'escala de casa de senyors. A mà dreta s'acosta alguna cosa enorme. Girem-nos de pressa. Una estructura formidable, ferros en totes direccions, reblats amb ciència i disposats amb una ciència que sembla més aviat art: la torre Jaume I.

LA TORRE JAUME I

Baixem? Baixem, i com que encara no està acabada l'estació, el vent ens rep a bufetades, perquè per ara encara és l'amo i es defensa. Aviat el tancaran al carrer. La gran sala de l'estació es una miranda meravellosa; correu d'una banda a l'altra amb les mans al barret, perquè el vent hi és senyor. Diu que hi havia dies que els manobres no volien obeir les ordres del capità de descarregar els maons que portaven a coll, de por que el vent se'ls en duqués, i tothom circulava carregat tant com podia. Sospitem que això és lleugerament exagerat, però ho reportem perquè anirà incorporat a la llegenda del ferrocarril.

Mirem a baix: arran de terra la torre s'eixampla, s'infla dirieü. Arran de terra, i encara hi ha cinquanta metres per arribar-hi. Es el restaurant, que més avall encara tindrà les cuines. A la sala on ens trobem hi haurà el bar; més amunt, a 115 metres, un darrer mirador.

CAP A SANT SEBASTIA

Tornem a embarcar-nos. Adéu, Jaume I, ens en anem a veure Sant Sebastià; avancem d'una manera lenta, però segura, cap a la Barceloneta; al lluny, l'entrada del port; més encara, la farola del Prat; més encara, una franja blava, borrosa, de l'horitzó, borrosa perquè les mirades no l'han esmolada encara.

Entra un pailebot amb totes les veles desplegadas; sembla una joguina perfectíssima; no li manca detall; dirieü que és de debò. Si en veiem de coses des d'on som, i si en podem veure! Figureu-vos que en aquell vaixell que s'acosta us arriba un parent d'Amèrica, o que a baix se celebren unes regates, o la travessia del port nedant; o que, d'ací a uns dies, torna el capità Blanco de la seva volta al món o que hi ha un temporal desfet, magnífic i imponent.

Davant mateix veieu els molls del Vulcano; uns vaixells amarrats, negres i vermells, exactament del mateix negre i del mateix vermell que els peixos de brollador que hi ha a la cascada del parc de la Ciutadella.

L'ARRIBADA

Arribem a Sant Sebastià; una sala immensa a 80 metres d'alçària. Bar? Sala de festes? Cinema d'estiu? A baix, els banys; la piscina, clara, transparent, i unes noies vermelles que neden, dirieü que volen, entre dues aigües; les que porten vestit de bany blau no es veuen tant. D'ací es veu

la platja de Barcelona — desolació —. Un espigó, un simple espigó mar endins, en faria una platja magnífica — ens diu Joan Denlofeu, l'enginyer de tota aquesta meravellosa obra. Més cap a l'esquerra, aquelles bateries de joguina de la Barceloneta, amb uns canons tan vells que s'han tornat de color de rosa, com si fossin llagostins passats, o cuits.

Ara haurem de baixar a peu, perquè l'ascensor encara no està instal·lat. Si voleu, podeu esperar uns quantes dies i baixareu més còmodament. No fa? Doncs vaixem els 360 graons — any comercial — i ens sembla que no tindreu cap inconvenient a felicitar amb nosaltres el senyor Esteve Sala, iniciador de l'obra i president del Consell d'administració de la Societat, que, en dotar Barcelona d'aquest ferrocarril únic ha signat una pòlissa d'assegurança per a la posteritat.

JOSEP LLIMONA

(De la pág. 19)

la seva valor dins el món modern on els casos parells hi són comptats.

Joaquim FOLC I TORRES.

Entre les poques coses elegides de la meua modesta col·lecció artística, vaig portar d'Europa un dibuix d'en Llimona. Es tot un poema d'estructura i en les meves estones d'enyorança l'he contemplat amb afecte i en ell trobo la clau de tota la seva obra immensa.

Realment, cal analitzar els seus dibuixos abans d'estudiar la seva escultura, puix crec fermament que ells són el diagrama de la seva potencialitat.

Ens mostren la seva disciplina en el treball, la seva lluita d'estudi, l'afany de descobrir i la dura tenacitat del seu esperit.

Els dibuixos d'en Llimona, són de vegades simples anotacions, i amb eloqüència magnífica s'expressa en ells la valor de relació d'unes línies amb altres; es produeix el plaer de la comparació dels espais amb els límits dels cossos, es nota aquest quelcom misteriós, però agradable, que marca el ritme dels mateixos i la llei precisa entre l'estètic i l'estàtic, que té de donar a un cervell modern la veritable fruïció artística.

En Llimona plasma i delimita ja, al voler del seu llapis, les masses que constituïran futurs temples de bellesa; de vegades solemnes i plens de majestat dòrica; de vegades saturats de gràcia estupenda.

Cal ponderar l'exemplaritat d'aquests estupendos dibuixos, que no crec que hagin estat per ningú superats, i de llur examen flueix, com lògica conseqüència, l'esperit d'estilització que domina en la seva obra escultòrica; hom comprèn la manera d'ésser generada i s'explica com modelant damunt d'una armadura tan segura llisquen vibrant les línies harmonioses, es formen les superfícies fonamentals i les modula-

dores palpitations que en relacionar-se entre sí adquireixen unitat i donen la sensació de moviment i de la vida essencial de tota la seva obra.

Amb una base tan formidable hom comprèn que el sentit de proporció essencialment grec i essencial en tot art, estigui absolutament integrat a l'escultura d'en Llimona, que sap molt bé que l'escultura és la ciència dels volums i que el ritme d'ella consisteix en la distribució ben mesurada dels mateixos i com per aquest concepte és germana afectuosa de l'arquitectura, encara que sempre més espiritual i més divina.

Sap també que la vida humana és harmoniosa i bella i que la naturalesa descobreix els seus secrets al que la interroga amb tota l'ànima i la mira amb ulls apassionats.

Per això l'art d'en Llimona no és fill de revolució i no està pertorbat per receptes d'esperits inquiets. Està sols essenciat per la llei de continuïtat, i si clarament hom veu les rels que el lliguen a tota la tradició egípcia i grega, es produeix en ell el gran maridatge d'un art de valor universal, absolutament humà, però ple de l'esperit que perdura en la nostra raça i reflex de la llum càlida del nostre mar i de la flaire de les nostres muntanyes.

Aquest gran miracle m'extasia i em fa veure en en Llimona un signe evident de com la nostra raça va acostant-se a la seva plenitud, a aquella plenitud que anuncia a Xenius la Ben Plantada en la seva ascensió quan li diu... "La glòria futura de la teua raça, cap criatura nascuda en dolor serà capaç de narrar-la... vindrà... vindrà... el dia en què el Mediterrani, mar nostre, veurà nèixer de les seves escumes noves idees, com nasquéu Cyprys, i la pensa dels homes s'ajustarà al ritme de les ones i seran escrites les seves lleis sobre l'esquena dels delfins resplendents a la llum del sol.

Els teus nusos, Llimona, sublimen la nostra raça; són dones... les nostres dones, i semblen nimfes, semblen deesses.

Van unes per a mostrar llur essencial elegància i no perturben la nostra serenitat perquè sintetitzen espiritual contemplació i llei de seny i exacta mesura.

En aquest moment solemne, atrets per elles, embadalits per tanta bellesa, venim a rendir-te ple homenatge representacions selectes de totes les races hispàniques i anem a resar junts la oració d'Emerson, el gran americà: "Benaurat aquell que assoleix d'agitar les masses amb fins d'idealitat".

Benaurat aquell qui dissolt turpituds i ensenya la bellesa infiltrant-la en els cors.

Benaurat tu, Llimona, que vens a les platges més hospitalàries de la terra i ansioses d'art i de bellesa, i ens mostres condensades la llum excelsa, el ritme clàssic, l'espiritualitat eternal, mediterrània.

Ramon CANALS.

NOTICIARI DE CATALUNYA

Aiguafreda

El dia de l'Ascensió a la tarda s'inaugurà l'Ateneu Cultural. Hi parlaren els Srs. Seitin i Ragasol.

□ □

Com els altres anys, les funcions religioses de fi de maig s'hna celebrat amb tota solemnitat. Ha predicat el canonge de la Seu vigatana doctor Pere Pous, i després de la processó unes quantes nenes recitaren belles poesies, acabant amb bonics cants adients a les actuals circumstàncies.

Ametlla del Vallès

El nostre poble estatjarà enguany la primera colònia escolar organitzada amb els deixebles de les seves escoles particulars per la S. A. Cros, de Badalona.

□ □

Han començat els treballs de la sega. La collita de blat es presenta molt abundosa.

Vilanova de Bellpuig

La lluita per a les eleccions de jutge i fiscal municipals es presentà molt aferrissada. Dues eren les candidatures, la d'esquerra i la de dreta republiques. Triomfà aquesta última, integrada per Jaume T. Gassol, jutge; Josep Tudela Bonet, fiscal, i Senen Marvà Cots i Miquel Mir Renyí, suplents.

□ □

Estem en el fort de les segues. La collita és exuberant, com pocs anys s'hagués vist.

Les màquines segadores, que en nombre de 25 treballen sense parar, han vingut a suplir la falta de braços que cada any es deixa sentir.

Andorra

En el darrer Consell General de la Vall, fou acordat entre aquest i el prefecte dels Pirineus Oriental, M. Leroy, delegat permanent de França a Andorra, que França posaria un servei de correus francès, amb una sucursal a Andorra la Vella, d'on serà distribuït per totes les parròquies d'Andorra.

Durant l'estiu la correspondència vindrà per Soldeu, i durant l'hivern per Puigcerdà, amb la qual cosa quedarà resolta la dificultat de passar el port de Soldeu durant l'hivern.

També França quedà encarregada de millorar el servei telefònic. S'obliga a posar telèfon per tots els indrets on hi hagi almenys cinc cases. Totes aquestes despeses són pagades gratuïtament per França.

Els telèfons seran internacionals.

El síndic i el sots-síndic gaudiran d'aparell telefònic i conferències gratuïtes.

Tots els ecònoms, el Conseller major i cònsol de cada parròquia i tots els que els supleixin tindran les conferències oficials gratuïtes dins de les Valls.

Aquest acord ha estat pres per cinquanta anys.

Badalona

Per tal d'efectuar la catalanització dels rètols escrits en castellà, les delegacions de Palestra i Associació Protectora de l'Ensenyança Catalana s'hna ofert als comerciants i industrials que ho vulguin fer.

A tal objecte han obert una oficina de consultes al carrer Sant Anastasi 4, segon pis, on podran dirigir-se els interessats.

□ □

Durant el mes passat, la sucursal de la Caixa de Pensions per a la Vellesa cobrà per imposicions 563.899 pessetes i en pagà per reintegraments 509.766 i obrí 108 llibretes noves.

Aquesta Caixa ha fet públic que, d'acord al decret del ministeri del Treball i Previsió del 1 de juny, suspensió l'aplicació dels Capítols de l'Estatut de l'Estalvi Popular que contenien les limitacions i restriccions de les operacions de les Caixes Generals d'Estalvi, el Consell Administratiu, aprofitant els avantatges d'aquest decret, ha pres els següents acords:

Primer: Que el límit màxim dels saldos amb interès de les llibretes d'estalvi de la Caixa de Pensions, que era fins ara de 25.000 pessetes per persona, quedí elevat a 40.000 pessetes per llibreta;

Segon: Que continuï guanyant interès la totalitat dels saldos de les llibretes i comptes d'estalvi a nom d'entitats oficials, socials, benèfiques i culturals.

Balaguer

Divendres, a les set de la tarda, arribà el president de la Generalitat, senyor Macià, acompanyat dels senyors Bellí, Estadella i Palacín.

Sortiren a rebre'ls a l'extrem de la carretera del Pont, l'Ajuntament en corporació, presidit pel segon tinent d'alcalde, senyor Montardit, per estar malalts l'alcalde i el primer tinent d'alcalde, Srs. Rubies i Valls, i les altres autoritats judicial, militar i eclesiàstica.

Precedida la comitiva per la banda municipal, entrà a la població passant pels carrers de Sant Jaume i Avall.

A Casa la Ciutat fou rebuda pel senyor Rubies, diputat de la Generalitat.

Acte seguit començà un miting a la plaça Mercadal, parlant els senyors Sauret, Bellí, Palacín, Estadella i Macià.

Després foren obsequiats amb un sopar d'un centenar de coberts, al Centre Català.

Cambrils

Enguany han celebrat festes de barri els carrers Major, Cardenal Vidal i Barraquer i Creus.

Al carrer Major tingueren la música del regiment d'Almansa, i els altres la banda de la vila.

□ □

En les eleccions per a la constitució del jutjat municipal, ha sortit triomfant per gran majoria de vots la candidatura de dretes, integrada pels Srs. Josep Gimbernat Ferré, jutge; A. Cabré Bonac, suplent; J. Corts Guasc, fiscal, i Josep Padroia Rosselló, suplent.

□ □

S'està efectuant la collita de la bajoca, que constitueix avui per avui, una gens despreciable font de riquesa i que s'exporta a diversos indrets de la península.

Cervera

Ha pres possessió l'Ajuntament nou, integrat pels senyors següents, tots de la dreta:

Alcalde, Francesc Domènech; tinent d'alcalde Rossend Güell i Agustí Mestres; degà, Francesc Alvarada; síndic, Lluís Camorera; regidors: Rasquín Ferran, Miquel Camacho, Francesc Pomés, Ignasi Arques, Joan Armengol, Rafael Cases i J. Llores.

□ □

Pel nostre entorn hi ha molt bona collita. Els sembrats ja rossegen i per això els pagesos ja han començat a segar l'ordi.

Gelida

Els elements del ram de construcció celebraren diverses festes per honorar llur Sant Patró.

El matí es digué ofici solemne a mb acompanyament d'orquestra. A la tarda, tingué lloc audició de sardanes al bosc de Càn Torrents, i a la nit, ball a la Societat Coral.

□ □

Està acabant-se la sega dels camps de blat. La collita serà molt abundant enguany.

També es preveu una bona collita de vi. Aquest any no tenim mildiu, malura que l'any passat reportà importants perjudicis als nostres agricultors.

Castellar

El dia de Sant Joan tingué lloc a l'església parroquial, la celebració de la primera missa de Mn. Antoni Closellas Soldevila.

El nou celebrant era apadrinat per la distingida senyora Josefa Maresch Servet, i cantà l'ofici solemníssim l'Orfeó Castellarenc, sota la batuda del mestre Joan Tomàs.

Glossà la dignitat sacerdotal el jove orador Mn. Martí Roca, vicari del Guinardó.

□ □

Foren elegits sense oposició per als càrrecs de jutge i fiscal municipals, els senyors Joaquim Fornell Borrel i Antoni Rodés Picañol. Suplents resultaren els senyors Vicents Galan Palomer i Josep Ferrer Ribas.

Igualada

El tercer concert de la tanda organitzada per l'Ateneu Igualadí de la Classe Obrera, dedicat a la música moderna, anà a càrrec de les pianistes senyores Joana Martí, Marina Maestre i Agustina Torras i el violinista Joan Montaner. Tots ells alumnes del Conservatori.

Als comentaris sobre el període modern, a càrrec del jove Josep Torrents, foren amenitzats amb obres de Rimsky Korsakov, Racmaninov, Falla, Granados, Debussy, Albéniz i altres que el públic congregat a la sala del Conservatori aplaudí calorosament.

La Bisbal

Ha quedat resolta la vaga del ram de ceràmica. Després d'una entrevista entre ambdues parts, a la qual assistí un delegat del governador, s'aprovaren unes bases, les quals a la nit foren ratificades en reunió general del Sindicat.

Els punts principals són: Reconeixement del Sindicat; supressió dels preufets; setmanada de 48 hores. Augment de jornal: Leonci Coromines, S. en C., una pesseta, i les altres 50 cèntims. Jornal màxim per a homes 6.50 pessetes, i mínim, 5.50. Per a dones, màxim, 4 pessetes, i el mínim 3.25.

□ □

Han acabat ja les tasques de la sega i sembla que els pagesos no estan satisfets de les collites de grans d'enguany. Donen la culpa als vents extrems d'aquests últims temps.

La Garriga

Després de les eleccions del dia 31, l'Ajuntament ha quedat constituït d'aquesta manera:

Alcalde, Lluís Viñas; tinent d'alcalde, Jaume Ventura i Libre Sellés; síndic, Genís Mallol; síndic suplent, Joan Lupon; regidors: Francesc Alerm, Carles de Rosselló, Joan Reig, Eduard Dalmau i Pere Pareras.

Els sis primers pertanyen a l'Esquerra Republicana, i els quatre últims al Partit Catalanista Republicà.

□ □

A les eleccions per proveir els càrrecs de jutge i fiscal municipals, solament es presentà una candidatura de l'Esquerra Catalana que obtingué 172 vots.

La formaven els senyors Joan Bachs, jutge; Pere Figueres, fiscal; Josep Comprodon i Esteve Mallol, suplents.

Lleida

En la sessió darrera de l'Ajuntament presentà la renúncia del càrrec de regidor el senyor Juli Plana, de la minoria de les dretes, per haver estat nomenat jutge municipal.

□ □

Han estat declarats monuments nacionals l'edifici militar dit de l'Açada, dins el castell principal, i l'església de Sant Llorenç de Lleida.

Hom pregunta per què no n'ha estat també el castell de Gardeny.

Eivissa

Amb tota solemnitat i animació se celebrà a la vida de St. Antoni la festa de l'Homenatge a la Vellesa, organitzada per la sucursal de la Caixa de Pensions per a la Vellesa i la Junta de patronat Local.

A dos quarts de nou del matí arribaren el senyor bisbe, l'alcalde d'Eivissa i altres autoritats, així com representacions de la Caixa de Pensions i l'Orfeó Eivissenc, dirigint-se a l'albereda de l'entrada de la població, on tingué lloc la celebració d'una missa de campanya que cantà l'Orfeó Marià.

Acabada la missa s'efectuà l'acte de l'homenatge en el qual pronunciaren sengles discursos els senyors Costa, Profitós, Cèsar Puget, Marian Millan i el senyor bisbe d'aquesta diòcesi, P. Huix, discursos tots ells de gran eloqüència i de significats entusiasmes pels vellets. Acabà l'acte amb el repartiment de la pensió vitalícia i Llibreta d'Estalvi als vellets necessitats.

Després els vellets, acompanyats de llurs padrines, anaren al local del Club Portmany, on els fou servit un esplèndid banquet, que serviren les simptiques padrines.

Mataró

El primer grup de nois i noies que formen una de les colònies escolars patrocinades per l'Ajuntament, sortí cap a Hostalrich.

□ □

Visità la nostra ciutat el cor Els Rossinyols de les Gavarres, de La Bisbal, format per uns cinquanta cantors.

Cantaren davant l'Ajuntament i el senyor batlle imposà a la senyera una medalla com a record de la visita.

Moyà

Estem en plena activitat per a la portada d'aigües. En els buidors de la Crespiera ja estan reunides totes les aigües; està ja del tot obert el rec de conducció i es treballa de ferm en el dipòsit general.

També en els nostres carrers ja acaben d'estar col·locades totes les canonades de repartició.

St. Feliu de Llobregat

La Caixa de Pensions per a la Vellesa i d'Estalvis, està actualment construint una sucursal en aquesta ciutat.

Havent-se sabut que en els plànols del dit edifici es treia el que feia referència a la instal·lació d'una biblioteca popular, a iniciativa del Foment Català Republicà s'han dirigit totes les entitats culturals, polítiques i recreatives a l'Ajuntament, a fi que aquest gestioni la instal·lació de l'esmentada biblioteca.

□ □

A conseqüència de la negativa del senyor Carcereny, a acceptar el càrrec de jutge municipal, ha estat comenat el senyor Cortés jutge municipal suplent; el senyor Josep Montmany, fiscal, i el senyor Andreu Ximenis, fiscal suplent.

Sta. Coloma de Gramanet

La recollecció de maduixes ja s'ha donat per acabada. Aquest any ha resultat tan bona com la de l'any passat, malgrat que són comptats ja els agricultors que es dediquen al conreu de les maduixeres, el que ha disminuït a causa d'haver-se transformat els camps en la construcció de nombrosos edificis.

Sta. Coloma de Queralt

La delegació en aquesta vila del Centre Excursionista Barcelonès ha fet ofrena a l'artista senyor Manuel Riera Pàmies de la placa de mèrit de l'esmentat centre, per a premiar el seu donatiu per al refugi de Segre-morta. Consisteix en una alegoria plafó de rajoles.

En el dit acte es llegí una carta, en la qual l'esmentada entitat premiava el soci de la delegació d'ací, senyor Robert Balcells, per la seva fotografia "Sagarra". Aquest premi consisteix en el volum "Andorra", de la col·lecció Album Meravel·la.

□ □

Estan ultimant-se les feines de la sega. Sembla que aquest any la collita serà abundant.

Martorell

Al Club de Natació tingué lloc un grandios festival a homenatge del Sr. Francesc Santacana, a la generositat del qual es deu la construcció a la nostra vila d'una de les millors piscines de Catalunya.

Prengueren part en les proves, ultra els elements locals, els més destacats nedadors de Barcelona.

Morell

El Sindicat Agrícola, que actualment presideix el senyor Josep Granell Bové, el dia de St.

Isidre celebrà una festa íntima consistent en un àpat de germanor de tots els seus socis amb motiu d'haver pogut satisfer, en els dotze anys de la seva existència i malgrat les vicissituds que ha hagut de vèncer, tots els seus deutes i poder ara emprendre el camí de la prosperitat amb pas ferm i sense molèsties ni entrebancs.

Pons

S'ha instal·lat en aquesta vila una nova fàbrica de teixits. La novella entitat industrial ocupa els edificis de Josep Campabadal, propietari, situats a la carretera Jorba-Folque.

Són ja un nombre respectable les noies que hi treballen.

Vimbodí

Amb pocs dies s'ha acabat el treball de la sega, per haver-se assecat els blats extraordinàriament. Sembla que la collita serà abundosa.

□ □

Foren elegits en candidatura única, jutge municipal, Isidre Saltó; suplent, Antoni Casanovas; fiscal, Josep Aicart, i suplent, Josep Sumalla.

Vilafranca del Penedès

Han acabat els treballs de la sega. La collita de blat ha estat molt abundosa.

□ □

Han estat nomenats jutge municipal, jutge suplent, fiscal i fiscal suplent, els senyors Jaume Ferrer i Cabra, Pere Mitjans i Arnó, Josep Roig i Vidal i Miquel Feliu i Campanyà.

Vic

El Concurs de Bestiar organitzat per l'Associació Regional de Ramaders de Catalunya, va celebrar-se amb molta animació.

Hom pot dir que aquest aplec va assolir un gran èxit, tant per la seva preparació i organització com per l'elevat nombre d'exemplars que hi varen concórrer. Fou ben lloable aiximateix la part que en l'organització va pendre l'Ajuntament d'aquesta ciutat.

A la plaça de Balmes hi havia els exemplars pertanyents als grups cavallar, aseinal, porquí i boví. L'avicultura i emicultura era als claustres de la Casa Caritat. Tothom va quedar admirat del gran nombre d'exemplars escollidíssims que de totes bandes de la Plana i a altres indrets de Catalunya hom va poder reunir.

Poem dir que els camperols de la comarca vigatana hi aportaren exemplars de gran valor en tots els grups i que foren premiats esplèndidament.

Vilanova

Les autoritats d'aquest poble han quedat formades així: Al-

calde, Josep Alsina Miró; tinent, Salvador Miró Domènec; regidors: Ramon Vilalta Domènec, Ramon Vilalta Aixalà, Antoni Torres Inglès i Josep Musté Terès; jutge, Josep Domènec Balcells; suplent, Gonçal Salvadó Domènec; fiscal, Ramon Espasa Espasa, i suplent, Ll. Serra Romeu.

Valls

Com a conseqüència de les reformes militars, s'anuncia la desaparició del destacament de cavallera de guarnició ací, i on servien els quotes de la població i localitats veïnes.

□ □

Diverses associacions locals de previsió i socorsos mutuels, per acord adoptat en recent reunió, han determinat fusionar-se en una sola, que s'anomenarà Associació Mutual La Igualtat.

Selva del Camp

En les eleccions judicials foren elegits: Jutge, Alexandre Roig Vilalta; suplent, Miquel Rosic Coehs; fiscal, Josep Voltas Ollé, i suplent, Miquel Segarra.

Les eleccions foren desanimades, votant el 40 per cent del cens.

Torelló

Diuenge hi hagué eleccions per elegir el jutge municipal i altres càrrecs. Es presentaren dues candidatures, una d'extrema esquerra i l'altra patrocinada per tota la gent d'ordre, triomfant absolutament aquesta última.

Foren elegits: Jutge, Manuel Font; suplent, Joan Puigoriol; fiscal, Pere Armengol; suplent, Antoni Canyameres.

Aquesta llista alcançà 582 sufragis, contra 158 la d'extrema esquerra.

Tortosa

Al camp del cultiu del tabac d'aquesta ciutat, començarà un curs teòric-pràctic a càrrec de l'auxiliar tènic del camp senyor Miquel Gaya Gilabert, dedicat als aspirants a obtenir certificat d'aptitud.

El programa a desenrotllar és molt interessant per tractar-se d'un cultiu nou a la nostra comarca.

Sant Cugat

L'Ajuntament ha quedat integrat d'aquesta manera: Roc Rodó, batlle; Jaume Fàbrgas i ramon Sagalés, tinentes; regidors: Joan Serrabogunyà, Martí Vilaró, Tomàs Grau, Gabriel Pahissa, Miquel Duran, Antoni Vilaseca, Magí Betralot y Josep Alemany.

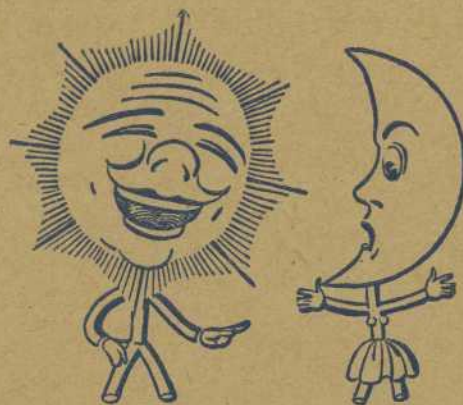
A l'acte de constitució, va acudir una enorme gentada. En retirar-se els quatre regidors de l'Acció Catalana, el públic els acomiadà amb aplaudiments.

La infidelitat dels marits

Es deu, les més de les vegades, a que no troben en la pròpia muller l'encís que altres tenen. Sapiguem això les mestresses que per estar per casa es vesteixen de qualsevol manera. És cert que estalvien, però és una economia mal entesa, perquè els seus estalvis els malgasta el marit amb altres dones. Economia és tenyir els vestits vells i descolorits a casa mateix amb la meravellosa

ANILINA ALEMANYA "VENUS"

que és la única del món per aquell objecte i d'una varietat de colors tots ells d'última moda, i demostrar davant del marit la pròpia elegància, molt més simpàtica perquè és més econòmica. Mireu bé que l'anilina porti el nom de VENUS sobre cada paquet, puix no tant sols dona als vestits una color fixa, sinó que els dona també l'aspecte de nous. Aquesta anilina la podeu aconseguir en totes les farmàcies i drogueries de la República al preu de 80 centaus el paquet i a 20 centaus la capseta.

Si us diguessin que han vist el Sol fent pessigolles a la Lluna; que dirieu!
!Bola!

Si us diguessin que al carrer de Chacabuco 334 us han fet un mal fotogravat; que dirieu?
!Bola!

Total 2 boles

R. Martín, Chacabuco 334 - U.T. 33, 2660.

Confiteria "CONDAL"

DE

RAMONEDA i CAPDEVILA

Gran assortiment de tortells, palos de Jacob, bescuits de la Reina i altres articles catalans

Bdo. Irigoyen 1170

U. T. 3006 B. Orden

L'HORA CATALANA

Estació L. S. 2

(RADIO PRIETO)

TOTS EL DIUMENGES DE 12 A 18 HORES
Catalans: Escolteu-la i feu-vos afiliats.

Escriviu a BRASIL 441, dpt. 3
BUENOS AIRES

E. Camplonch

ARQUITECTE

Projectes i construccions

CHACABUCO 409

BUENOS AIRES

Dr. RAMON MARTI

Profesor Suplente de la Facultad

ODONTOLEG

Consulta de 14 a 18

ESMERALDA 83, 2.º piso

U. T. 38, Mayo 2261

CATALUNYA

Magazine català de caràcter informatiu, literari i artístic; sortirà una vegada cada mes.

Pretenem que entri i sigui indispensable a totes les llars catalanes d'Amèrica; per això creiem que no ens mancarà la cooperació de tot bon català que vulgui que les coses de la nostra terra siguin estimades pel que es mereixen.

Feu-vos-en subscriptors i contribuïu a portar-nos-en d'altres; d'aquesta manera en ajudareu a fer que CATALUNYA sigui sempre una revista que faci honor a la nostra col·lectivitat.

Preu de subscripció:
5 PESSOS L'ANY; ARREU.

NO OBLIDEU LA CASA

"Oms"

PER CASAMENTS Y BATEIGS

XAMPANY "CODORNIU"

LICOR "YASILAC"

Xacolata "OMS" a l'estil Catalá

SARITAS, un exquisit pastell que
celebra tot hom, c/u. \$ 0.50

ANIS DEU - Gran Licor Yasilac
Bategeu les vostres alegries amb
XAMPANY CODORNIU

Recomanem molt especialment el deliciós vi d'Alella,
Moscatell i Malvasia de Sitges

CERRITO 143
U. T. 88, MAYO 4561
C. T. CENTRAL 2913

Bmé. MITRE 2248
U. T. 47, CUYO 0909
C. T. CENTRAL 2919

SARMIENTO 850
U. T. 85, LIBERTAD 1572
C. T. CENTRAL 2920

FONTANA LTDA.

FABRICA DE
EXTRACTE DE
QUEBRATXO

BUENOS AIRES